

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101003/I/2022/000161385

VYBRANÉ OTÁZKY MIKROEKONOMICKÉHO
DOPADU ZDANENIA PRÁCE V KRAJINÁCH OECD

Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

VYBRANÉ OTÁZKY MIKROEKONOMICKÉHO
DOPADU ZDANENIA PRÁCE V KRAJINÁCH OECD

Diplomová práca

Študijný program: Daňovníctvo a daňové poradenstvo

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD.

Bratislava 2022

Bc. Martina Majanová

ABSTRAKT

MAJANOVÁ, Martina: *Vybrané otázky mikroekonomického dopadu zdanenia práce v krajinách OECD* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. Vedúca záverečnej práce – doc. Ing. Alena Zubaľová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022; počet strán 68.

Záverečná práca je vypracovaná na tému mikroekonomického dopadu zdanenia práce v krajinách OECD. Cieľom diplomovej práce je porovnať daňovo-odvodové zaťaženie v krajinách OECD s dôrazom na krajiny V4. Poukázať na pozitívne ale aj negatívne dopady zdanenia práce na základe ich vplyvu na správanie sa daňových subjektov. Diplomová práca je rozčlenená do piatich častí. Prvá časť je zameraná na súčasný stav riešenej problematiky doma aj v zahraničí. Druhá kapitola sa venuje cieľom práce. Kapitola číslo tri tvorí metodika práce a metódy skúmania. Hlavná časť predkladanej diplomovej práce sa zaoberá výsledkami skúmania daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách V4. Mikroekonomický dopad zdanenia práce je ilustrovaný prostredníctvom ukazovateľa daňového klinu. Kapitola s názvom Diskusia poskytuje vyhodnotenie daňovo-odvodového zaťaženia práce v krajinách V4 prostredníctvom ďalšieho mikroekonomického indikátora – efektívnej daňovej sadzby.

Kľúčové slová: daňovo-odvodové zaťaženie, daňový klin, daňový bonus, odpočítateľná položka, zdaňovanie práce, Vyšehradská štvorka

ABSTRACT

MAJANOVÁ, Martina: *Selected questions micro economic impact of labour taxations in OECD countries* – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. Advisor – doc. Ing. Alena Zubal'ová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2022; number of pages 68.

The final thesis is prepared on the topic of the microeconomic impact of labor taxation in OECD countries. The aim of the diploma thesis is to compare the tax burden in OECD countries with emphasis on V4 countries. To point out the positive but also negative effects of labor taxation based on their impact on the behavior of tax subjects. The diploma thesis is divided into five parts. The first part is focused on the current state of the problem at home and abroad. The second chapter deals with the objectives of the work. Chapter number three consists of work methodology and research methods. The main part of the diploma thesis deals with the results of the examination of the tax burden in the V4 countries. The microeconomic impact of labor taxation is illustrated by the tax wedge indicator. The chapter entitled Discussion provides an evaluation of the tax burden of labor in the V4 countries through another microeconomic indicator - the effective tax rate.

Key words: tax burden, tax wedge, tax bonus, deductible item, labour taxation, Vysegrad Four

OBSAH

Úvod	6
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	8
1.1. Spoločné a rozdielne znaky daní a odvodov	8
1.2. Mikroekonomické indikátory merania daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách OECD.....	11
1.3. Odporúčania OECD v oblasti daňovej politiky	19
2. Cieľ práce a metódy skúmania	22
2.1. Cieľ práce.....	22
2.2. Metodika práce a metódy skúmania.....	22
3. Výsledky práce	24
3.1. Zdaňovanie práce v Slovenskej republike	24
3.1.1. Legislatívna úprava daňovo-odvodového systému na Slovensku.....	25
3.2. Daňovo-odvodové zaťaženie vybraných daňových subjektov merané daňovým klinom v Slovenskej republike.....	30
3.3. Zdaňovanie práce v Českej republike	34
3.3.1. Legislatívna úprava daňovo-odvodového systému v Českej republike	35
3.4. Daňovo-odvodové zaťaženie vybraných daňových subjektov merané daňovým klinom v Českej republike	40
3.5. Zdaňovanie práce v Poľsku.....	44
3.5.1. Legislatívna úprava daňovo-odvodového systému v Poľsku.....	45
3.6. Daňovo-odvodové zaťaženie vybraných daňových subjektov merané daňovým klinom v Poľsku.....	49
3.7. Zdanenie práce v Maďarsku.....	53
3.7.1. Legislatívna úprava daňovo-odvodového systému v Maďarsku	54
3.8. Daňovo-odvodové zaťaženie vybraných daňových subjektov merané daňovým klinom v Maďarsku.....	57
Diskusia	61
Záver	64
Zoznam použitej literatúry	66

ÚVOD

Daňový systém tvorí významnú súčasť hospodárskej politiky každého štátu. Financie získané zdaňovaním sú významnou časťou verejných príjmov. Prostredníctvom nich financuje štát nevyhnutné statky a služby pre svoje obyvateľstvo. Po dani z pridanej hodnoty práve daň z príjmov zabezpečuje najväčší objem finančných zdrojov.

Každý daňový systém sa v závislosti od rôznych faktorov mení a vyvíja. Značný vplyv na zmeny v uplatňovaných daňovo-odvodových pravidlách má vstup krajín do medzinárodných spoločenstiev, čo sa premieňa do zmien daňových politík jednotlivých krajín. Uvedené zmeny majú v konečnom dôsledku vplyv na jednotlivé daňové subjekty.

Jedným z najdôležitejších odporúčaní medzinárodných inštitúcií je prehodnotenie nastavenia daňového mixu v jednotlivých krajinách. V rámci daňového mixu sa odporúča znížiť daňovo-odvodové zaťaženie práce, najmä pre nízkopríjmové subjekty a daňové bremeno presunúť na spotrebné a majetkové dane. Nie všetky členské štáty doposiaľ implementovali do svojich daňových sústav zmeny súvisiace s uvedenými odporúčaniami, čo vedie k značným rozdielom medzi výškou zdaňovania práce v jednotlivých krajinách OECD. Zaujímavé je sledovať dopad odvedeného daňového a odvodového bremena z práce na správanie sa jednotlivých daňovníkov.

Cieľom predkladanej diplomovej práce bude porovnať daňovo-odvodové zaťaženie v krajinách OECD, pričom dôraz budeme klásť na zoskupenie krajín Vyšehradskej štvorky.

V prvej kapitole sa pri posudzovaní mikroekonomického dopadu zdanenia práce zameriame na vymedzenie teoretických poznatkov v rámci súčasného stavu riešenej problematiky doma a v zahraničí. Keďže nemožno dane a odvody považovať za synonymá, považujeme sa smerodajné vymedzenie týchto pojmov a poukázanie na ich spoločné a rozdielne črty. V druhej časti prvej kapitoly vymedzíme mikroekonomické indikátory, pomocou ktorých sa ilustruje dopad zdanenia práce na daňové subjekty. Okrem charakteristiky a postupu výpočtu sa pri priblížení jednotlivých ukazovateľov budeme zameriavať aj na ich vývoj za posledných 5 rokov, pričom hodnoty budeme porovnávať so Slovenskou republikou a priemerom krajín OECD. V prvej kapitole bude pozornosť venovaná aj odporúčaniam v oblasti daňovej politiky vydaným medzinárodnými organizáciami na čele s OECD.

Obsahom druhej kapitoly bude vymedzenie hlavných, ako aj parciálnych cieľov, ktoré budú nápomocné pri naplnení hlavného cieľa. V časti Metodika práce a metódy skúmania budeme definovať všetky využité postupy a spôsoby uplatňované pri získavaní výsledkov v predkladanej diplomovej práci.

Praktická časť nazvaná Výsledky práce sa bude zameriavať na identifikovanie mikroekonomického dopadu zdanenia práce vo všetkých krajinách V4, ktoré sú členskými štátmi OECD. Vymedzíme špecifiká zdaňovania práce pri aktuálne uplatňovaných odpočítateľných položkách a daňových kreditov. Dopad uplatňovaného systému budeme sledovať na špecificky stanovených modelových situáciách, ktoré budú neskôr tvoriť podklad pre výpočet mikroekonomického ukazovateľa zdanenia práce - daňového klinu. Stanovíme si dve modelové situácie. Prvou bude daňovník – jednotlivец, ktorý žije sám, je bezdetný. Druhou bude daňovník, ktorý je živiteľom rodiny s dvoma deťmi. Na konci porovnáme nami získané hodnoty daňového klinu a hodnoty uverejnené vo východiskovej publikácii Taxing Wages.

V kapitole s názvom Diskusia sa budeme prostredníctvom nami vybraného mikroekonomického ukazovateľa (efektívna daňová sadzba) zaoberať dopadom daňovo-odvodového zaťaženia na daňovníka, manželov s dvoma deťmi, v krajinách V4. V závere diplomovej práce vyhodnotíme či sa nám podarilo naplniť ciele stanovené v kapitole číslo dva.

1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Cieľom daňovej politiky je získať čo najväčšie množstvo finančných prostriedkov do štátneho rozpočtu prostredníctvom efektívne nastaveného daňového systému. Daňové a odvodové príjmy členských krajín organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len „OECD“ z anglického názvu „Organisation for Economic Co-operation and Development“), zabezpečujú približne 85 % príjmov ich verejných rozpočtov, z čoho až polovicu tvorí práve zdanenie dôchodkov. Vysoké daňové a odvodové zaťaženie vedie k zníženiu príjmov jednotlivých domácností, čo má za následok zníženie ich spotreby a v celospoločenskom meradle obmedzenie hospodárskeho rastu krajiny. Zdanenie práce teda ovplyvňuje nie len jednotlivca, ale aj ekonomiku štátu, čo je predmetom skúmania makroekonomického a mikroekonomického dopadu zdanenia. Makroekonomický dopad zdanenia sleduje vplyv dane na ekonomiku ako celok, zatiaľ čo mikroekonomický dopad sa zameriava na dopad zdanenia na jednotlivca, prípadne určitej skupiny osôb s rovnakou vybranou charakteristikou. Pri mikroekonomickom dopade dane na jednotlivca sa meria zaťaženie akým nielen dane, ale aj odvody postihujú dotknuté daňové subjekty. Diferencia využívaných ukazovateľov spočíva v ich konštrukcii a metodike výpočtu, čo odzrkadľuje ich vypovedaciu schopnosť.¹

1.1. SPOLOČNÉ A ROZDIELNE ZNAKY DANÍ A ODVODOV

História pozná rôzne formy zdaňovania, ktoré sa formovali spolu s rôznym spoločensko-politickým usporiadaním. Vstup Slovenska do Európskej únie (ďalej len EÚ) rovnako prispel k reforme daňovej sústavy na Slovensku. Daňová sústava je tvorená systémom daní. V súčasnosti väčšina teoretických prístupov definuje daň ako povinnú, zákonom určenú, neekvivalentnú, zvyčajne sa opakujúcu platbu, ktorú daňové subjekty odvádzajú štátu v určenej výške a v stanovenom termíne.² Medzinárodná inštitúcia OECD³

¹ MARČANOVÁ, M., ÓDOR, L.: *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR. Výskumná štúdia 4/2008*. [elektronický zdroj]. Bratislava: NBS, 2008. č. 4 Str. 6. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK/08_kol2.pdf>

² SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I.*, Bratislava: Iura Edition, 2011. 30 s. ISBN 978-80-8078-407-2

³ K 1. 10. 2021 má OECD 38 členov, menovite: Austrália, Belgicko, Česká republika, Čile, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Island, Izrael, Írsko, Japonsko, Kanada, Kolumbia (od 2020),

uprednostňuje stručnejšiu definíciu dane a za daň označuje všetky platby, ktoré sú povinné a jednostranne realizované v prospech verejných rozpočtov. Z uvedeného vyplýva, že OECD považuje za dane všetky povinné platby v prospech verejných rozpočtov, pod ktoré by sa mohli zaradiť aj odvody. Rôzne krajiny majú na povinné platby rôzne pohľady. Dane a odvody sú tak považované v niektorých krajinách za jednu kategóriu povinných platieb, v iných zas za samostatnú kategóriu, čomu nasvedčujú aj niektoré odlišné charakteristiky daní a odvodov.⁴

Hlavným rozdielom medzi daňami a odvodmi je predovšetkým definovaná výška daňového základu, ktorá je stanovená v súvislosti s platením odvodov. V prípade sociálnych odvodov vymeriavací základ determinuje minimálnu a rovnako aj maximálnu hranicu pre ich výpočet. Výška vymeriavacích základov sa mení každoročne (obdobie od 1. januára do 31. decembra) z dôvodu medziročnej zmeny priemernej mzdy v národnom hospodárstve, ktorú vyhlasuje Štatistický úrad Slovenskej republiky. Pre určenie minimálnych, ako aj maximálnych vymeriavacích základov na rok 2021 bola smerodajná priemerná mzda z roku 2019.⁵ Minimálny vymeriavací základ sa týka v prevažnej miere dobrovoľne poistených osôb a samostatne zárobkovo činných osôb (ďalej len SZČO). U zamestnancov je vymeriavacím základom pre určenie výšky odvodov prevažne hrubá mzda za príslušný mesiac. Minimálna mzda sa tak stáva spodnou hranicou pre určenie výšky poistného.⁶ Hodnota maximálneho vymeriavacieho základu dosahuje sedemnásobok priemernej mesačnej mzdy národného hospodárstva spred dvoch rokov. S účinnosťou od 1. januára 2017 došlo k zrušeniu maximálneho vymeriavacieho základu pri platení zdravotného poistenia zamestnancom aj zamestnávateľom.⁷

Z uvedeného vyplýva ďalší rozdiel medzi daňou a odvodmi, ktorým je daňová neutralita vo vzťahu k príjmu. Pri výpočte výšky dane sa v tom prípade neberie ohľad na druh príjmu, príjem sa zdaňuje ako celok. Odvody sa odvádzajú len z príjmu plynúceho

Kostarika (od 2021), Kórea, Litva (2018), Lotyšsko (2016), Luxembursko, Maďarsko, Mexiko, Nemecko, Nový Zéland, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovenská republika, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Taliansko, Turecko, USA (Spojené štáty americké), Veľká Británia

⁴ SIVÁK, Rudolf a kol. *Financie*, Bratislava : Wolters Kluwer, 2015. 339-345 s. ISBN 978-80-8168-232-2

⁵ Dosiahla hodnotu 1092 eur.

⁶ PAKŠIOVÁ, Renáta. *Zákonné poistné odvody do Sociálnej poisťovne od 1. júla 2021*. Účtovný TIP: newsletter otázok, odpovedí a účtovných aktualít. Bratislava: Verlag Dashöfer, 18 (7), s. 3. ISSN 1336-5207.

⁷ DOBŠOVIČ, Dušan. *Odvody poistného bez chýb, pokút a penále od 1.1.2021*, Žilina: Poradca, 2020. s. 1, ISBN 978-80-8162-156-7.

z práce a získavajú istú povahu poistenia, ktoré sa platí v prípade možného vzniku rizika, pozitívneho ako aj negatívneho, napríklad staroba, materstvo, nezamestnanosť'.⁸

V rámci odvodovej povinnosti rozlišujeme odvody na sociálne a zdravotné zabezpečenie. Odvody sú povinní hradiť zamestnávateľia, ale aj zamestnanci, rovnako ako SZČO a štát za svojich poistencov. V Slovenskej republike odvodovú povinnosť subjektov v rámci sociálneho poistenia zastrešuje Sociálna poisťovňa. Povinnosť odvádzania zdravotných odvodov je pokrytá individuálnymi zdravotnými poisťovňami, z ktorých si subjekty môžu vybrať. Základný legislatívny rámec týkajúci sa sociálneho a zdravotného poistenia v Slovenskej republike poskytuje Zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z. z. a Zákon o zdravotnom poistení č. 580/2004 Z. z.. S odvodovým systémom sa spájajú aj nároky daňovníkov na dávky vznikajúce v budúcnosti.

Výška poistného sa odvíja od výšky príjmu danej osoby, ktorý je podkladom pre výpočet vymeriavacieho základu. V medzinárodnom porovnávaní sa chápanie odvodov podstatne líši. Napríklad v USA sú odvody vyberané prostredníctvom dane stanovenej podľa federálneho zákona o príspevkoch na poistenie.⁹ Zaujímavé je, že na Novom Zélande je pre obyvateľov a dočasných návštevníkov zabezpečený v rámci odvodov aj systém odškodnenia v prípade nehody, ktorý spravuje Spoločnosť pre kompenzáciu nehôd (pôvodný názov Accident Compensation Corporation).¹⁰

Keďže odvodovej povinnosti vo vzťahu k práci v podmienkach Slovenskej republiky podliehajú len fyzické osoby, odvodový systém rozlišuje fyzické osoby, ktoré sú ekonomicky aktívne a ekonomicky neaktívne. Ekonomicky aktívne osoby odvádzajú odvody zo svojej mzdy. V prípade ekonomicky neaktívnych osôb platí odvody do poistných fondov štát a to z prostriedkov vyzbieraných na daniach. V niektorých prípadoch sa výška odvodov znižuje. V súvislosti so znížením výšky odvodov sú príkladom invalidné osoby, v súvislosti s neodvádzaním odvodov sa najčastejšie uvádzajú deti a dôchodcovia, ktorí sa stávajú poistencami štátu. Najpočetnejšie skupiny poistencov štátu predstavujú deti, dôchodcovia a osoby starajúce sa o inú osobu.

⁸ SIVÁK, Rudolf a kol. *Financie*, Bratislava : Wolters Kluwer, 2015. 336-345 s. ISBN 978-80-8168-232-2

⁹ Spracované na základe: *Federal Insurance Contribution Act* [elektronický zdroj]. Dostupné na: <<https://www.investopedia.com/terms/f/fica.asp>>

¹⁰ Spracované na základe: *ACC- Helping to meet the costs of personal injury* [elektronický zdroj]. Dostupné na: <<https://www.newzealandnow.govt.nz/resources/acc-helping-to-meet-the-costs-of-personal-injury>>

Od začiatku roka 2015 bola legislatívou SR implementovaná do daňovo-odvodového systému odvodová odpočítateľná položka vzťahujúca sa na zdravotné odvody. Zavedená bola za účelom zvýšenia čistej mzdy nízkopríjmových zamestnancov. Základná výška odpočítateľnej odvodovej položky bola v sume 380 € na mesiac. Nárok na uplatnenie mali zamestnanci v pracovnom pomere¹¹, zamestnanci štátu alebo zamestnanci v služobnom pomere, prípadne obdobnom pracovnom vzťahu, z ktorého vznikol zamestnancovi príjem zo zárobkovej činnosti. Nebolo nevyhnutné, aby išlo o plný pracovný úväzok. Výška odpočítateľnej položky sa v priebehu jej pôsobnosti nemenila a zostala vždy fixná. V roku 2020 odpočítateľná položka na zdravotné odvody stratila zmysel a to z dôvodu, že minimálna mzda prevýšila 570 €, čím vypočítaná odpočítateľná položka dosiahla hodnotu 0 €. V súčasnosti si ju teda môže uplatniť len zamestnanec pracujúci na skrátenej pracovnej smluve, pričom jeho hrubá mzda neprevyšuje úroveň minimálnej mzdy.

1.2. MIKROEKONOMICKÉ INDIKÁTORY MERANIA DAŇOVO-ODVODOVÉHO ZATŤAŽENIA V KRAJINÁCH OECD

Daňovým zaťažením chápeme percento daní, ktoré daňové subjekty odvádzajú zo svojej mzdy. Daňovo-odvodové zaťaženie odzrkadľuje výšku daní a odvodov plynúcich od daného subjektu do rôznych inštitúcií, v závislosti od daňového systému danej krajiny. Daňová politika okrem iného determinuje aj výšku daňového zaťaženia, ktoré sa odzrkadľuje v dopade daní na daňové subjekty. V súčasnosti daňovú politiku v oblasti daňového zaťaženia do určitej miery korigujú medzinárodné inštitúcie svojimi odporúčaniami. OECD odporúča členským krajinám znížiť daňovo-odvodové bremeno a presunúť ho z priamych na nepriame dane. Napriek týmto odporúčaniam Slovensko, ako aj iné krajiny EÚ, naďalej zaťažujú prácu vysokým daňovo-odvodovým bremenom.¹²

Z pohľadu jednotlivcov môžeme vplyv daňového zaťaženia sledovať cez motiváciu jednotlivcov pracovať, cez veľkosť ponuky ich pracovnej sily, čo ovplyvňuje rozhodnutia zamestnávateľov o prijímaní zamestnancov, teda dopyte po pracovnej sile. V prípade, ak by bolo daňové zaťaženie práce príliš vysoké, mohlo by viesť k poklesu tejto ponuky.

¹¹ Neplatí pre dohody o brigádnickej práci študentov

¹² MARČANOVÁ, M., ÓDOR, L.: *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR. Výskumná štúdia 4/2008*. [elektronický zdroj]. Bratislava: NBS, 2008. č. 4 Str. 7. Dostupné na: https://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK/08_kol2.pdf.

Predovšetkým ponuka pracovnej sily vybraných skupín obyvateľov, najmä nízko kvalifikovaných je ešte náchylnejšia na pokles zníženia pracovných miest v prípade vyššieho daňového a odvodového zaťaženia. Daňové zaťaženie teda odzrkadľuje daňovú politiku daného štátu. Pri posudzovaní daňového zaťaženia je potrebné brať do úvahy princíp únosnosti, spravodlivosti a stimulačný princíp daňovej politiky.

V rámci OECD sa na vyhodnocovanie daňovo-odvodového zaťaženia využívajú rozličné ukazovatele. Meranie daňového zaťaženia sa vyhodnocuje na mikroekonomickej ako aj makroekonomickej úrovni. Makroekonomická úroveň sa zaoberá určovaním pomeru medzi vybranou daňou a zodpovedajúcou makroekonomickou základňou dane. Najčastejšie sa sleduje podiel daní a odvodov na hrubom domácom produkte (HDP), nazývané aj daňová kvóta II. Vhodne stanovená daňová politika totiž pomáha zlepšovať stav makroekonomických veličín, čo sa prejavuje napríklad rastom zamestnanosti, hospodárskym rastom a zlepšovaním životnej úrovne obyvateľstva, naopak, úroveň mikroekonomická hodnotí zaťaženie samotných daňovníkov.¹³

Vzhľadom na nami určenú tému sa budeme zaoberať práve mikroekonomickým dopadom zdanenia práce daňovníkov. V súvislosti s daňovou záťažou sa definuje nominálna (zákonná), efektívna (priemerná) a hraničná sadzba dane. Na meranie výšky daňovo-odvodového zaťaženia sa využíva predovšetkým daňový klin.

Nominálna (zákonná) sadzba dane [Nominal tax rate] je sadzba, ktorú stanovuje daňová legislatíva jednotlivých krajín (vo svojich daňových zákonoch). Nadobúda len signálny charakter. Nemá veľkú vypovedaciu hodnotu, pretože ju odpočítateľné položky alebo položky znižujúce daňový základ v závislosti od legislatívnej úpravy jednotlivých krajín modifikujú. Čím menej je špecifických opatrení na zníženie základu dane v danej krajine, tým presnejšiu hodnotu nominálna daňová sadzba vykazuje.¹⁴ Spravidla je len nástrojom tzv. daňového marketingu.¹⁵

¹³ SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I.*, Bratislava: Iura Edition, 2011. 23-27 s. ISBN 978-80-8078-407-2

¹⁴ ZUBALOVÁ, Alena a kol. *Daňové teórie a ich využitie v praxi: daňová teória a politika II.* 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 30-31. ISBN 978-80-8078-487-4

¹⁵ LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy.* 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 268. ISBN 978-80-225-4029-2.

Efektívnu daňovú sadzbu [Average effective tax rate – AETR] využíva daňová prax predovšetkým v medzinárodných porovnávaniach výšky daňovo-odvodovej záťaže daňovníkov. Charakteristická je jej schopnosť substitúcie niekoľkých daňových sadzieb. Odzrkadľuje podiel skutočne zaplatenej dane na celkových hrubých príjmoch zamestnanca. Jej výška je ovplyvnená výškou hraničných sadzieb určených zákonom, šírkou určených daňových pásiem, konštrukciou základu dane. V praxi sa často spája s pôsobnosťou synergického efektu, teda privodzovaním rozličných efektov pôsobenia dane na ekonomické subjekty.¹⁶

Môžeme teda zhodnotiť, že ovplyvňuje vôľu daňovníkov zamestnať sa a ochotu zamestnávateľov vytvárať pracovné príležitosti pre zamestnancov, nepriamo vyjadruje ochotu platiť dane. Využívajú sa prevažne pre dôchodkové dane. V prípade daňového zaťaženia práce je možné rozlíšiť:

1. podiel dane z príjmu na hrubej mzde,
2. podiel dane a odvodov zamestnanca na hrubej mzde,
3. podiel dane a odvodov zamestnanca znížený o dávky na hrubej mzde.¹⁷

V odbornej literatúre sa stretávame s výpočtom efektívnej daňovej sadzby na základe vzťahu:

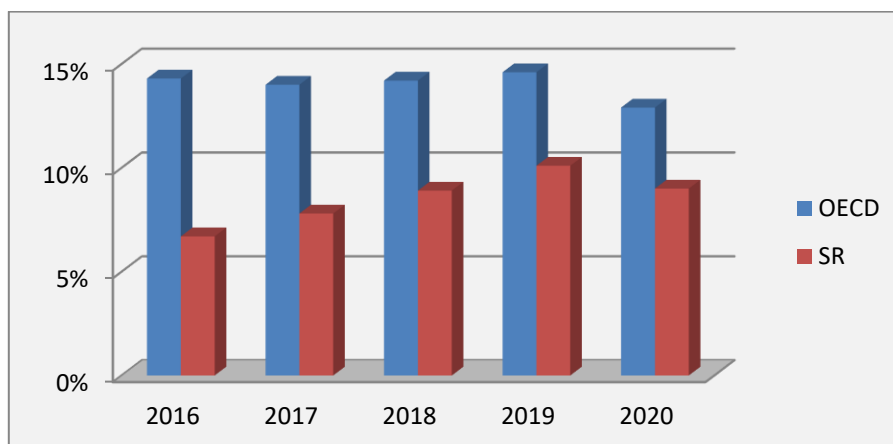
$$\text{Efektívna daňová sadzba} = \frac{\text{výsledná daňová povinnosť}}{\text{celkový príjem}}^{18}$$

¹⁶ ZUBALOVÁ, Alena a kol. *Daňové teórie a ich využitie v praxi: daňová teória a politika II.* 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 30-31. ISBN 978-80-8078-487-4

¹⁷ VASSOVÁ, Adriana. *Faktory ovplyvňujúce mieru daňového zaťaženia daňou z príjmu fyzických osôb: dizertačná práca.* Bratislava, 2013, s. 21. Národohospodárska fakulta EU. Školiteľ: Alena Zubaľová

¹⁸ LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy.* 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 268-269. ISBN 978-80-225-4029-2.

Graf č. 1: Porovnanie efektívnej daňovej sadzby v Slovenskej republike
s priemerom krajín OECD

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z publikácie Taxing Wages 2021

Graf č. 1 zobrazuje vývoj efektívnej daňovej sadzby Slovenskej republiky s priemerom členských krajín OECD. Hodnoty daňovej sadzby používané v grafe predstavujú daňové zaťaženie pre jedno-príjmový manželský pár s dvomi deťmi, pričom výška nimi dosahovaného príjmu je na úrovni priemernej mzdy. Hodnoty efektívnej/priemernej daňovej sadzby pre rodiny s deťmi sú spravidla nižšie ako pre slobodné osoby a to z dôvodu toho, že väčšina krajín OECD má vo svojej daňovej legislatíve implementovanú podporu rodín pomocou daňových úľav.

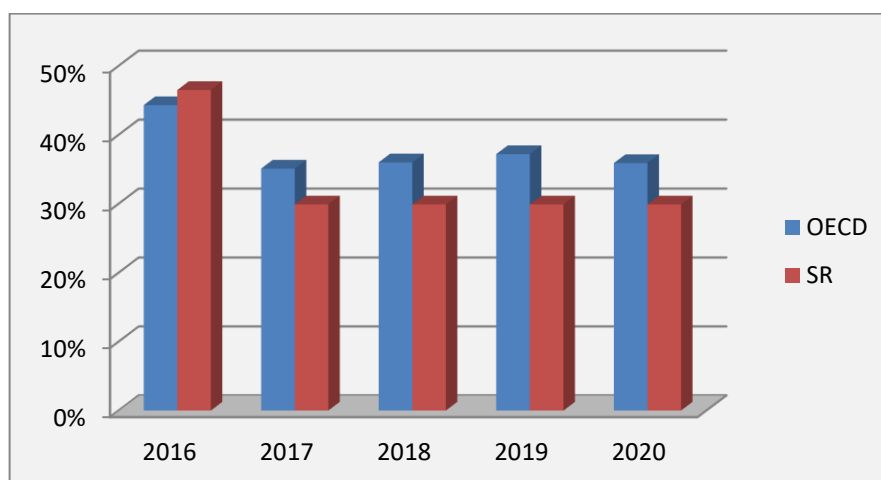
Hraničná daňová sadzba [Marginal effective tax rate for employed persons – METR(EP)] zodpovedá tomu, čo daňovník odvedie z dodatočnej, poslednej jednotky príjmu. Marginálna daňová sadzba nachádza svoje využitie pri hodnotení pozitív a negatív progresivity zdanenia. V prípade vysokej marginálnej daňovej sadzby sa využíva ako argument na hodnotenie de-motivačných dôsledkov daní.¹⁹

Lénártová uvádza vzorec na výpočet marginálnej, resp. hraničnej sadzby ako:

$$\text{METR} = 1 - \frac{\text{zmena čistého príjmu}}{\text{zmena hrubého príjmu}}$$

¹⁹ LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 270. ISBN 978-80-225-4029-2.

Graf č. 2: Porovnanie hraničnej daňovej sadzby v Slovenskej republike
s priemerom krajín OECD

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z publikácie Taxing Wages 2021

Počas nami sledovaného obdobia (2016-2020) dosahovali najvyššie hraničné daňové zaťaženie každoročne krajiny západnej Európy, Kanada a Nový Zéland. Najnižšie hodnoty marginálneho daňovo-odvodového zaťaženia stabilne vykazovali tri krajiny a to Čile, Mexiko a Kolumbia. Uvedené skutočnosti môžeme pripísať nastaveniu implementovaných daňových pásiem jednotlivých krajín. V rámci našej analýzy sme neidentifikovali žiaden spoločný trend v zvýhodňovaní žiteľa rodiny nad slobodným daňovníkom. Neexistujúci spoločný trend je dôsledkom rôzne nastavených daňových systémov a foriem daňových úľav v jednotlivých členských krajinách.

Daňový klin [Tax wedge] zaraďuje OECD medzi najkomplexnejší ukazovateľ merania daňového zaťaženia v medzinárodnom meradle. Využíva sa na určovanie veľkosti rozdielu medzi nákladmi, ktoré vykazuje zamestnávateľ na svojho zamestnanca a čistou mzdou, ktorú zamestnanec dostane. OECD ho využíva na posúdenie stimulov pre prácu zo strany jej ponuky, ale okrem iného aj stimulov pre zamestnávanie pracovníkov.²⁰

²⁰ LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 275-276. ISBN 978-80-225-4029-2.

Schultzová ho konkrétne definuje ako:

$$\text{daňový klin} = \frac{\text{daň z príjmu znížená o daňový bonus + odvody zamestnávateľa + odvody zamestnanca}}{\text{hrubý príjem zamestnanca + odvody zamestnávateľa}} * 100$$

Z hľadiska jeho vyjadrenia rozlišujeme daňový klin na:

- **hrubý daňový klin** – (daň + odvody zamestnanca + odvody zamestnávateľa)/hrubá mzda – podiel daní a odvodov na jednom eure hrubého príjmu daňovníka,
- **čistý daňový klin** – (daň + odvody zamestnanca + odvody zamestnávateľa)/celková cena práce – podiel daní a odvodov na celkových mzdových nákladoch, ktoré zamestnávateľ vynakladá na zamestnanca,
- **efektívny daňový klin** – (daň + odvody zamestnanca + odvody zamestnávateľa – transfery)/celkové mzdové náklady – výpočet na základe metodiky OECD, ide o najpresnejší spôsob výpočtu daňového klinu, pretože obsahuje aj transfery znižujúce daňové zaťaženie (v prípade SR ide o daňový bonus).²¹

Pri jeho stanovovaní sa neprihliada na vplyv povinných súkromných schém dôchodkového sporenia (v podmienkach Slovenskej republiky najmä platby do II. piliera), a to z dôvodu, že ich charakter nenadobúda charakter dane ani odvodu a zároveň príjmy plynú mimo sektor verejnej správy.²²

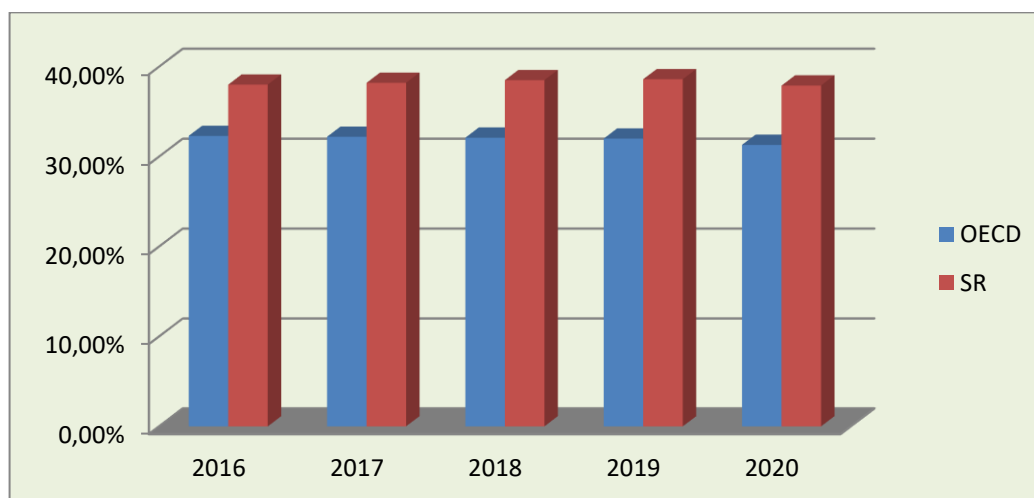
Zaťaženie práce jednotlivcov a domácností sa líši v závislosti od rodinného stavu jednotlivcov (deti, manžel/ka) a výšky ich príjmu. Z týchto dôvodov sa hodnoty daňového klinu uvádzajú pre viacero skupín domácností podľa výšky príjmu, rodinného stavu, pracovného pomeru vybraných daňovníkov a počtu detí v rodine.²³

²¹ LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 275-276. ISBN 978-80-225-4029-2.

²² OECD na meranie ich vplyvu zostrojila indikátor klinu povinných platieb, tzv. „compulsory payment wedge“

²³ REMETA, Ján – GÁBIK, Rastislav – ALEXOVÁ, Martina. *Daňový report Slovenskej republiky 2015* [elektronický zdroj]. Inštitút finančnej politiky, 2015. s. 67. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19976/25/EA33_Danovy_report_2015.pdf

Graf č. 3: Porovnanie daňového klinu v Slovenskej republike s priemerom krajín OECD

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z publikácie Taxing Wages 2021

Z grafu č. 3 je zrejmé, že tak, ako hodnota daňového klinu v Slovenskej republike aj hodnota daňového klinu krajín OECD v nami sledovanom päť ročnom období sa výraznejšie nemení. Bližšou analýzou hodnôt daňového klinu v jednotlivých krajinách OECD sme zistili, že hodnoty daňovo-odvodového zaťaženia jednotlivých krajín sa menia, čo sa premietla do hodnôt daňového klinu členských krajín, pričom hodnota daňového klinu priemeru krajín OECD sa mení len v minimálnom rozsahu. Na zmenu výšky daňových klinov mala v prevažnej miere vplyv zmena v daňovom zaťažení. V niektorých prípadoch mal na zmenu hodnoty daňového zaťaženia vplyv nárast priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Uvedené faktory sa premietli do nárastu, ako aj poklesu hodnôt daňových klinov členských krajín.

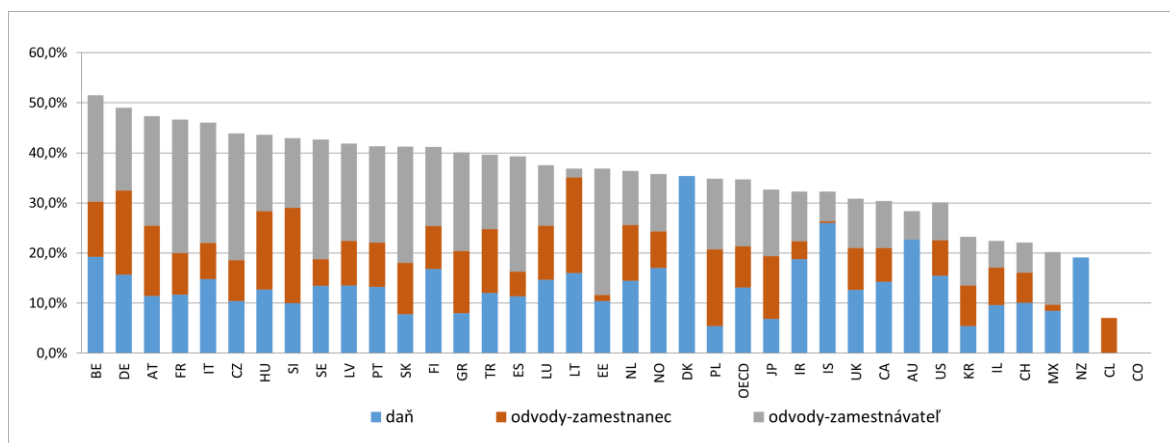
Počas sledovaného obdobia medzi krajiny s najvyšším daňovo-odvodovým zaťažením, resp. najvyššou hodnotou daňového klinu patrili: Rakúsko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko a Belgicko, pričom práve v Belgicku bola hodnota daňového klinu každoročne z pomedzi krajín OECD najvyššia. Naopak najnižšie hodnoty daňového klinu boli pozorované v krajinách Nový Zéland, Mexiko, Čile, ktorému až po vstup Kolumbie do OECD, v roku 2020, patrila posledná (najnižšia) priečka. Slovensko v roku 2016 patrilo medzi 9 krajín s najvyšším odvodovým zaťažením, viac než 20%.²⁴ Až polovica krajín OECD dosahovala celkové odvodové zaťaženie vyššie ako 20%.

²⁴ Spolu s Rakúskom, Maďarskom, Českou republikou, Belgickom, Estónskom, Talianskom, Španielskom a Švédskom.

Zrušenie maximálnych vymeriavacích základov na zdravotné poistenie v Slovenskej republike, ako aj zvýšenie stropov na sociálnom poistení v roku 2017 malo významný vplyv na zvýšenie daňovo-odvodového zaťaženia prevažne vysokoprijmových zamestnancov. V súvislosti s hodnotením daňovo-odvodového zaťaženia patrila Slovensku dvanásta najvyššia priečka (41,2%) v zaťažení bezdetného jednotlivca a štrnástu najvyššiu priečku (30,13%) pre daňovo-odvodové zaťaženie rodiny s dvoma deťmi²⁵ spomedzi 37 členských krajín OECD. Úroveň daňového a odvodového zaťaženia Slovenskej republiky je dlhodobo nad priemerom krajín OECD. Kým hodnoty priemeru členských krajín OECD v súlade s vydaným odporúčaním postupne klesajú, Slovenská republika v sledovanom období svoje daňovo-odvodové zaťaženie zvyšovala a k poklesu došlo až v roku 2019. Uvedený jav môže byť pripísaný zdvojnásobeniu daňového kreditu pre deti od šiestich rokov. Okrem toho sa zaviedla výnimka na rekreačné poukazy. Vplyv na pokles daňového klinu má aj spomínaná zmena pri výpočte nezdaniteľnej časti základu dane.

Z pohľadu porovnania vývoja výšky daňového klinu, konkrétne v roku 2020²⁶ je zaujímavé uviesť k akým zmenám došlo v hodnote daňového klinu jednotlivých členských krajín OECD. Daňový klin jednotlivca považujeme za meradlo na porovnanie výšky mikroekonomického dopadu zdanenia práce u zvyšných skúmaných subjektov.

Graf č. 4 Daňový klin za rok 2020 jednotlivca s priemernou mzdou

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z publikácie Taxing Wages 2021

²⁵ Oba subjekty dosahovali príjem na úrovni priemernej mzdy národného hospodárstva

²⁶ V čase vypracovania práce išlo o posledné dostupné údaje

Ako vyplýva z grafu č. 4, medzi krajinami OECD sú veľké rozdiely. Belgicko dosahuje každoročne najvyššiu hodnotu daňového klinu z pomedzi členských krajín OECD. Nemecko, Rakúsko, Francúzsko a Taliansko sa rovnako každoročne umiestňujú medzi krajinami s najvyššou úrovňou daňovo-odvodového zaťaženia. Čile, Kolumbia a Nový Zéland vykázali jedny z najnižších hodnôt daňových klinov v rámci členských krajín OECD. V Kolumbii bola výška daňového klinu nulová. Táto skutočnosť vyplýva z faktu, že v Kolumbii slobodný pracovník za rok 2020 neplatil dane z príjmu a odvodové platby sa v Kolumbii považujú za nedaňové povinné platby a preto sa do výpočtu daňového klinu nezapočítavajú. Daňový klin v Dánsku, Izraeli, Austrálii a na Novom Zélande tvoria dane z príjmu, pričom ich odvodová povinnosť dosahuje nulovú hodnotu. V Poľsku, Litve, Slovinsku tvoria veľkú časť výšky daňového klinu odvody zamestnanca. Najvyššie odvody zamestnávateľa sú v Českej republike, Francúzsku, Taliansku, Švédsku a Estónsku.

1.3. ODPORÚČANIA OECD V OBLASTI DAŇOVEJ POLITIKY

Daňová politika zohráva poprednú rolu pri plnení cieľa OECD a iných medzinárodných inštitúcií a to hlavne zlepšenia politického zázemia a kvality života obyvateľov členských krajín.

V jednotlivých členských krajinách OECD podliehajú príjmy z práce rôznemu daňovému zaťaženiu, pričom jednotlivé krajiny využívajú rôzne formy daňových úľav a kreditov (rozličné úľavy,) pomocou ktorých upravujú daňovo-odvodové bremeno svojich daňovníkov. Snahou vlád jednotlivých krajín je nastaviť taký daňový systém, aby bol motivačný a to jednak pre zamestnávateľov a tiež pre samotné daňové subjekty.

Odporúčania OECD v daňovej oblasti sú smerované k tomu, aby krajiny dosiahli čo najvyšší ekonomický rast. Tento cieľ je možné dosiahnuť zmenou daňovej politiky. Prvou z možností, ktorú OECD odporúča, je presunúť ťažisko daňovo-odvodového zaťaženia práce na časť nepriamych daní. Dôvod pre výber práve týchto dvoch skupín daní, na ktoré má dopadnúť presunuté daňové bremeno je v ich nižšej škodlivosti pre ekonomický rast.

Ďalšou možnosťou je uplatňovanie tzv. „low rate and broad base approach“, ktorý spočíva v rozširovaní základu dane pri súčasnom znížení daňových sadzieb.²⁷

V dnešnej dobe sa odporúčania OECD zhodujú s odporúčaniami Európskej komisie v snahe presadzovať inkluzívny ekonomický rast, kde sa okrem rastu do popredia dostáva dosahovanie rovnosti a spravodlivosti v oblasti daňového zaťaženia. Odborníci rozlišujú dane na viac škodlivé a tie, ktoré škodia ekonomickému rastu v menšej miere. OECD zostrojila poradie škodlivosti daní v závislosti ich vplyvu na HDP. Za najškodlivejšie sa považujú korporátne dane, daň z príjmov fyzických osôb, konkrétne dane z aktivity. V nižšej miere hospodársky rast ohrozujú nepriame dane. Politicky však ide o ťažko priechodné opatrenia, a to najmä čo sa týka zvyšovania majetkových daní. Napriek tomu v priemere viac než polovica daňových príjmov v štátnych rozpočtoch v krajinách OECD pochádza práve zo zdanenia práce.²⁸ Relevantné inštitúcie odporúčajú uskutočniť daňovú reformu smerujúcu k pro-rastovému daňovému mixu. Pro-rastový daňový mix by mal potenciálne zohľadňovať zvýšenie majetkových a environmentálnych daní na celkových daňovo-odvodových príjmoch a zároveň znížiť viac škodlivé dane pre ekonomický rast. Okrem iného je nevyhnutné pri zmenách v zaťažení práce riešiť redukcie neefektívnych a neúčelných výnimiek v zdanení, ako aj administratívnu náročnosť. Medzi hlavné výzvy, ktorým daňová oblasť čelí patria:

- eliminácia nepriaznivého vývoja neustále silnejúceho dôrazu príjmovej strany rozpočtu na dane, ktoré vo výraznejšej miere brzdia ekonomickú aktivitu,
- zníženie zaťaženia práce,
- ovplyvňovanie správania daňových subjektov smerom k ekologickejšej spotrebe využitím potenciálu zelených daní,
- zastavenie nárastu neúčelných výnimiek a daňových výdavkov,
- zníženie času potrebného na plnenie daňových povinností a zlepšenie pozície Slovenskej republiky v medzinárodných porovnávaniach uvedenej oblasti,
- zvýšenie efektivity správy daní,
- boj proti daňovým únikom.

²⁷ REMETA, Ján. *Interakcia daňového systému a ekonomický rast: dizertačná práca*. Bratislava, 2018. s. 14-15. Národohospodárska fakulta EU. Školiteľ: Alena Zubaľová

²⁸ REMETA, Ján. *Interakcia daňového systému a ekonomický rast: dizertačná práca*. Bratislava, 2018. s. 19-20. Národohospodárska fakulta EU. Školiteľ: Alena Zubaľová

Väčšina krajín sa snažila znížiť daňovú povinnosť pre nízko- a stredne- príjmové skupiny. V roku 2016 osem krajín do svojho daňového systému implementovalo mimoriadne zníženie sadzby dane z príjmu fyzických osôb. To zodpovedá jednému z odporúčaní OECD – znížiť zaťaženie práce pre nízkopríjmové skupiny daňovníkov. Jedným z príkladov uplatnenia uvedeného zníženia daňovo-odvodového zaťaženia je Belgicko a Fínsko. Prostredníctvom uplatnenej reformy Belgicko znížilo daňové pásmo pre nízkopríjmových daňovníkov z 30 % na 25 %. Zníženie daňového pásma malo pozitívny dopad na zvýšenie čistej mzdy, čím zvýšilo pracovnú motiváciu nízkopríjmových daňovníkov. Fínsko znížilo najvyššie aj najnižšie sadzby dane z príjmu fyzických osôb v rámci všeobecnej reformy znižujúcej daň z príjmov zárobkových činností s cieľom podpory hospodárskeho rastu krajiny.²⁹

²⁹ OECD *Tax Policy Reforms* [online] 2017. Dostupné na: <https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2017_9789264279919-en#page48>

2. CIEĽ PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

2.1. CIEĽ PRÁCE

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce je porovnať daňovo-odvodové zaťaženie v krajinách OECD s dôrazom na krajiny V4. Poukázať na pozitívne ale aj negatívne dopady zdanenia práce na základe ich vplyvu na správanie sa daňových subjektov.

Pre naplnenie takto zvoleného hlavného cieľa bolo potrebné špecifikovať čiastkové ciele. Za čiastkové ciele si určujeme:

- **Teoretické vymedzenie rozdielov medzi daňou a odvodom.** Uvedený čiastkový cieľ sme si zvolili z dôvodu, že zaťaženie práce je vlastne daňovo-odvodovým zaťažením a nie je možné považovať dane a odvody za synonymá.
- **Mikroekonomické indikátory merania daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách OECD.** Dopad zdanenia sa sleduje na mikro- a makro- úrovni. Vzhľadom na zameranie našej diplomovej práce sa sústreďujeme na mikroekonomické indikátory dopadu zdanenia práce v krajinách OECD, ktoré porovnávame s dopadmi v Slovenskej republike.
- **Odporúčania OECD v oblasti daňovej politiky.** Tretí čiastkový cieľ hodnotí odporúčania zamerané na zvýšenie ekonomického rastu s dôrazom na zdaňovanie práce.
- **Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách V4.** Pri porovnávaní zaťaženia práce vychádzame z platnej legislatívy súvisiacej s daňovo-odvodovým zaťažením v uvedených krajinách a následne analyzujeme dopad zaťaženia práce na vybraných daňových subjektoch – slobodný jednotlivec bez detí a jednotlivec s manželkou a dvoma deťmi.

2.2. METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Predmetom skúmania našej diplomovej práce je mikroekonomický dopad zdanenia práce v krajinách OECD s dôrazom na krajiny V4. V tomto kontexte teda boli stanovené aj ciele. Za účelom ich splnenia využívame hneď niekoľko metód skúmania, ako napríklad analýza a syntéza, ale aj komparácia a dedukcia. Podstatnú úlohu rovnako zohráva aj štatistické spracovanie údajov prostredníctvom programu Microsoft Excel.

Po naštudovaní problematiky daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách OECD sme využili **metódu skúmania odbornej literatúry**, ktorá pochádzala zo slovenských ako aj zahraničných zdrojov. Získané informácie sme spracovali pomocou **metód analýzy a komparácie**.

Získané štatistické údaje stavu mikroekonomických ukazovateľov v diplomovej práci porovnávame prostredníctvom **metódy komparácie**, súčasťou ktorej je nutné využitie štatistických a matematických výpočtov. V rámci vyhodnotenia daňovo-odvodového zaťaženia, ako aj jednotlivých mikroekonomických ukazovateľov, boli využité aj **metódy deskripcie, štatistického a kvantitatívneho výskumu**.

V kapitolách Diskusia a Záver sa analyzované údaje vyhodnocujú pomocou **metódy syntézy**. Výsledné hodnotenia a odporúčania v oblasti zníženia daňovo-odvodového zaťaženia a zvýšenia ekonomického rastu navrhujeme na základe **metódy dedukcie**.

3. VÝSLEDKY PRÁCE

Od vzniku daní je ich vyrubovanie úzko späté so spravodlivosťou zdanenia. Spravodlivosť ale môžeme označiť ako abstraktný pojem, ktorý každý jednotlivec vníma rôzne. V historických prameňov teda nachádzame mnoho definícií spravodlivosti, ktoré odzrkadľovali subjektívne názory teoretikov. Charakter spravodlivosti spájali s fungovaním morálky v spoločnosti, čo neskôr preniklo aj do ekonomickej oblasti.³⁰ V dnešnej dobe potreby spoločnosti spôsobili, že chápanie spravodlivého rozdeľovania presahuje kritériá z minulosti a sústreďuje sa na sociálny, resp. solidárny aspekt zdanenia. Do popredia sa dostáva potreba dôstojného života, ako aj rovnosť príležitostí pre každého jedinca. Sociálny charakter uvedených požiadaviek spôsobuje časté označenie spravodlivosti za synonymum pojmov sociálnosť, solidarita alebo rovnosť. Pojem sociálnosť sa často spája so sociálne slabšími triedami. V súvislosti so sociálnosťou sa očakáva ich zvýhodnenie, čo sa v rámci zdanenia deje predovšetkým prostredníctvom implementovania rôznych výnimiek zo zdanenia. Prerozdeľovací proces od bohatších skupín obyvateľov k chudobnejším zastrešuje pojem solidarity, riešený predovšetkým progresiou v zdanení. Pri chápaní sociálnej (rozdeľovacej) spravodlivosti je ale potrebné uviesť fakt, že neexistuje objektívne kritérium na jej presné posúdenie. Z pohľadu daňovej teórie je preto podľa nášho názoru jednoduchšie určiť, ktoré označenie, resp. ktoré riešenie sa za spravodlivé nepovažuje než určiť, čo spravodlivé je.³¹

3.1. ZDAŇOVANIE PRÁCE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Z hľadiska spravodlivého zdanenia sa kladie najväčší dôraz na zdanenie príjmov fyzických osôb. Oblasť zdanenia príjmov legislatívne pokrýva zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Daný zákon poskytuje právnu oporu a podklad pre výpočet a uplatňovanie odpočítateľných položiek ako aj daňových bonusov. Práve spomínané oslobodenia ako aj odvodová povinnosť vykazujú značný dopad na celkové daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivých daňovníkov. Najvyšší dopad nárastu daňovo-odvodového bremena pri zdaňovaní miezd

³⁰ ZUBALOVÁ, Alena a kol. *Daňové teórie a ich využitie v praxi: daňová teória a politika II.* 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 68-69. ISBN 978-80-8078-487-4

³¹ ZUBALOVÁ, Alena a kol. *Daňové teórie a ich využitie v praxi: daňová teória a politika II.* 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 90-96. ISBN 978-80-8078-487-4

vnímajú dlhodobu najmä nízkopríjmoví zamestnanci ako aj zamestnanci s priemernou mzdou. Zaťaženie práce jednotlivcov sa ale líši aj v závislosti od ich rodinného stavu a výšky ich príjmu. Práve z tohto dôvodu publikácie Taxing Wages, každoročne vydávané OECD, rozlišujú pri medzinárodnom porovnávaní rôzne skupiny daňovníkov v závislosti od spomínaných faktorov na:

- jednotlivcov bez detí na úrovni priemernej mzdy,
- jednotlivcov bez detí na úrovni 67 % priemernej mzdy, resp. nízkopríjmových jednotlivcov,
- jednotlivcov bez detí na úrovni 167 % priemernej mzdy, resp. vysokopríjmových jednotlivcov,
- slobodného rodiča s dvomi deťmi na úrovni 67 % priemernej mzdy,
- manželov s dvomi deťmi a jedným príjmom na úrovni 100 % priemernej mzdy,
- manželov s dvomi deťmi a dvomi príjmami na úrovni 100 % a 67 % priemernej mzdy,
- manželov s dvomi deťmi a dvoma príjmami na úrovni 100 % priemernej mzdy.
- a manželov bez detí na úrovni príjmu 100 % a 67 % priemernej mzdy.³²

Cieľom predkladanej diplomovej práce, ako už bolo uvedené, je analyzovať mikroekonomické dopady zdanenia práce. V rámci danej problematiky upriamime pozornosť na dopad existujúcich položiek znižujúcich daňový základ, ako aj daňových kreditov na čistú mzdu vybraných daňových subjektov. Predmetom nášho výskumu budú manželia s dvoma deťmi a len s jedným príjmom na úrovni 100 % priemernej mzdy a bezdetný jednotlivec s príjmom na rovnakej úrovni príjmu.

3.1.1. LEGISLATÍVNA ÚPRAVA DAŇOVO-ODVODOVÉHO SYSTÉMU NA SLOVENSKU

Aktuálne v slovenskom daňovom systéme existujú tieto nezdaniťelné časti základu dane a daňové kredity:

- nezdaniťelná časť základu dane na daňovníka,
- nezdaniťelná časť základu dane na manželku,

³² Spracované na základe Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

- daňový bonus na dieťa,
- daňový bonus na zaplatené úroky pri úveroch na bývanie
- povinné odvody zamestnancov.³³

Nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka

Nezdaniteľnú časť základu dane (ďalej len NČZD) je v podmienkach Slovenskej republiky daňovník oprávnený využiť v súlade s § 11 zákona o dani z príjmov. Nezdaniteľná časť základu dane je chápaná ako odpočítateľná položka, pre zvýhodnenie určitých skupín osôb alebo aktivít. Nárok na vyplatenie nezdaniteľnej časti má každá fyzická osoba, bez ohľadu na rezidenstvo, odpracovanú dobu alebo dobu, počas ktorej sa zdržiavala na území Slovenskej republiky. Výška NČZD závisí aj od výšky životného minima (ďalej len ŽM)³⁴, z čoho teda vyplýva jej závislosť od valorizačného mechanizmu. Rok 2020 priniesol zmenu pri výpočte hodnoty NČZD. Kým do 1.1.2020 predstavovala hodnota nezdaniteľnej časti 19,2-násobok, v súčasnosti je jeho výpočet určený ako 21,0-násobok životného minima platného k 1. januáru tohto roka.

Sociálnosť NČZD sa prejavuje v možnosti jej odpočítania od hrubej mzdy. Okrem sociálnej môžeme NČZD označiť aj za solidárnu a to z dôvodu, že s určitou výškou dosahovaného príjmu jej hodnota klesá až na nulu, čím zvyšuje progresivitu dane z príjmu. Vysokopříjmoví daňovníci tak podliehajú vyššej daňovej povinnosti a naopak znižuje daňové zaťaženie nízkopříjmových skupín daňovníkov.

Aby mal daňovník nárok na zníženie si základu dane plnou nezdaniteľnou časťou základu dane, jeho daňový základ musí zodpovedať hodnote rovnej alebo nižšej ako 92,8-násobok daného životného minima, ktorá sa znížila z pôvodného 100-násobku. Po uplatnení uvedených zmien bude hodnota NČZD určená vo výške 4 511,43 €. Ak je základ dane vyšší, NČZD sa určí ako rozdiel 44,2-násobku³⁵ platného ŽM a jednej štvrtiny základu dane. Hodnota nezdaniteľnej časti však môže byť aj nulová a to v prípade, ak hrubá mzda v roku 2021 presiahne hodnotu 37 981,94 € ročne, resp. 3 576 € mesačne.³⁶

³³ Zákon č. 595/2003. Z. z. o dani z príjmov, § 11.

³⁴ Od 1. 7. 2021 do 30. 6. 2022 je výška stanovená na 218,06 eur mesačne.

³⁵ Pre rok 2021 sa rovná 9 495,49 €.

³⁶ Zákon č. 595/2003. Z. z. o dani z príjmov, § 11.

Nezdaniteľná časť základu dane na manžela/manželku

Okrem vyššie uvedenej NČZD môže daňovník získať nárok aj na uplatnenie nezdaniteľnej časti základu dane na manželku alebo manžela. Dodatočný príspevok vyplácaný jednému z manželov³⁷ nadobudol v roku 2021 hodnotu 4 124,74 €. Pokiaľ druhý z manželov vykazuje vlastný príjem, bude príspevok krátený adekvátnou čiastkou. Podmienky na vyplatenie tohto druhu odpočítateľnej položky sú už prísnejšie vzhľadom na rezidenstvo, ako aj iné predpoklady. Od roku 2013 platí, že na splnenie nároku na jeho výplatu musí byť dosahovaná jedna z týchto podmienok:

1. manžel/manželka sa stará o dieťa do veku 3 rokov,³⁸
2. manžel/manželka je nezamestnaná a bola zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie,
3. manžel/manželka poberá peňažný príspevok na opatrovanie, resp. je sama invalidnou osobou.³⁹

Daňový bonus

Daňový bonus na dieťa⁴⁰ označuje dodatočný príjem danej fyzickej osoby. V roku 2004 nahradil nezdaniteľnú časť základu dane na vyživované dieťa. Nie je teda možné označiť ho za odpočítateľnú položku, keďže neznižuje základ dane, ale redukuje daňovú povinnosť.⁴¹ Zodpovedá sume, o ktorú je možné daňovníkovi znížiť jeho daňovú povinnosť, pokiaľ sa v danom období staral o vyživované dieťa. Za dieťa, na ktoré je možné si uplatniť daňový bonus sa považuje dieťa do 25 roku veku, ktoré žije v spoločnej domácnosti s daňovníkom a zúčastňuje sa sústavnej prípravy na budúce povolanie (teda štúdia). Starostlivosť o dieťa je potrebné vydokladovať príslušným inštitúciám, aby mohlo dôjsť k ďalšiemu prehodnoteniu nároku. Hodnota daňového bonusu sa upravuje podľa počtu mesiacov, v ktorom sa daňovník o dané dieťa staral. Ďalšou podmienkou na uplatnenie daňového bonusu je dosahovanie aktívnych príjmov aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mzdy alebo príjmov z podnikania, prípadne inej samostatnej zárobkovej činnosti. Pokiaľ je

³⁷ ktorý dosahuje aktívny príjem

³⁸ alebo 6 rokov v prípade zdravotne postihnutého dieťaťa

³⁹ Zákon č. 595/2003. Z. z. o dani z príjmov, § 11.

⁴⁰ Mesačná suma daňového bonusu na dieťa pre rok 2021: do 6 rokov veku sa vypláca vo výške 46,44 eura, na dieťa od 6 do 15 rokov veku 39,47 eura a na dieťa nad 15 rokov veku 23,22 eura.

⁴¹ MARČANOVÁ, Mária – ÓDOR, Ľudovít. *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR. 2008* [elektronický zdroj]. Dostupné na: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/08_kol2.pdf

už daňový bonus na dieťa raz uhradený, nemôže dôjsť k jeho opätovnému vyplateniu. Podobne, ako NČZD, aj daňový bonus je upravovaný v závislosti od koeficientu, o ktorý sa valorizuje výška životného minima.⁴²

V roku 2021 došlo k postupnej zmene výšky daňového bonusu na dieťa. K 1. januáru sa zdvojnásobila výška daňového kreditu pre deti do 6 rokov. Ďalšou zmenou platnou od 1. júla daného roka sa mení výška daňového kreditu pre deti vo vekovej kategórii od 6 do 15 rokov, ktorá je náhradou za „obedy zadarmo“. Daňový bonus na zvyšok roka 2021 rastie na hodnotu 1,7-násobku, na rok 2022 narastie až na 1,85-násobok základného daňového bonusu. Pre deti vo veku od 15 do 25 rokov sa výška vyplácaného daňového bonusu nebude meniť.⁴³

Daňový bonus na zaplatené úroky pri úveroch na bývanie

Daňový bonus tohto druhu sa dá uplatniť od 1. januára 2018. Vztahuje sa na uhradené úroky, ktoré tvorili adekvátnu časť poskytnutého úveru na bývanie v jednej nehnuteľnosti na území Slovenskej republiky. Poskytnutý úver nesmel presiahnuť hodnotu 50 000 €. Daňový bonus je zameraný na pomoc daňovníkom vo veku od 18 do 35 rokov. Okrem iného, je jeho vyplatenie podmienené dosahovaním určitého maximálneho príjmu, pri presiahnutí ktorého daňovník stráca nárok na daňový bonus. Dôvod stanovenia maximálneho príjmu žiadateľa o tento druh bonusu je definovaný z dôvodu, že bonus je cielený na pomoc nízko a priemerne príjmových daňovníkov. Po splnení podmienok bude daňovníkovi poskytnutý daňový bonus vo výške 50 % zo sumy spomínaných úrokov, ale ako aj v inom prípade, je ich vyplácanie ohrozené sumou 400 € ročne. Nárok na daňový bonus na jeden úver je limitovaný na prvých 5 po sebe nasledujúcich rokov.⁴⁴

⁴² Finančné riaditeľstvo SR. *Nárok na daňový bonus* [online]. Dostupné na: <[Nárok na daňový bonus \(financnasprava.sk\)](https://podpora.financnasprava.sk/797363-Podmienky-na-uplatnenie-da%C5%88ov%C3%A9ho-bonusu-na-zaplaten%C3%A9-%C3%BAroky)>

⁴³ *taktiež*

⁴⁴ Finančné riaditeľstvo SR. *Podmienky na uplatnenie daňového bonusu na zaplatené úroky* [online]. Dostupné na: <<https://podpora.financnasprava.sk/797363-Podmienky-na-uplatnenie-da%C5%88ov%C3%A9ho-bonusu-na-zaplaten%C3%A9-%C3%BAroky>>

Povinné odvody zamestnanca na sociálne a zdravotné zabezpečenie

Uplatnenie odvodovej povinnosti zamestnancov je podobne ako nezdaniteľné časti základu dane formou odpočítateľnej položky, ktorá v konečnom dôsledku znižuje daňový základ. Predstavujú faktor ovplyvňujúci výsledné zdanenie zamestnancov, nakoľko vstupujú do výpočtu daňového základu. Právo na ich odpočítanie má každý daňovník. Zamestnanec má povinnosť odviesť do príslušných poisťovní 13,40 % zo svojej hrubej mzdy.

Sociálne odvody sa skladajú z čiastkových poistení:

- 1,40 % na nemocenské poistenie,
- 4 % na starobné poistenie,
- 3 % na invalidné poistenie,
- 1 % na poistenie v nezamestnanosti.⁴⁵

Súčasnne uplatňovaný odvodový systém v Slovenskej republike v prevažnej miere z hľadiska platenia sociálnych odvodov výraznejšie dopadá na nízkopríjmové daňové subjekty, na rozdiel od vysokopríjmových zamestnancov. Zákonná úprava ale umožňuje výnimky v platení čiastkových poistení na nezamestnanosť a invalidné poistenie, ktoré platia pre zamestnancov s priznaným starobným alebo invalidným dôchodkom.⁴⁶

Druhú skupinu odvodov uhrádza zamestnanec konkrétne do individuálnej zdravotnej poisťovne na základe jeho výberu. Odvodová povinnosť sa plní vo forme mesačných preddavkov na poistné vo výške 4 % z hrubej mzdy zamestnanca, ktoré predstavujú zálohové platby na poistné za konkrétny mesiac. Uvedené preddavky vypočíta, hradí, ako aj odvádza zamestnávateľ za svojho zamestnanca. Po skončení kalendárneho roka každá poisťovňa vykoná ročné zúčtovanie, v ktorom vyhodnotí, či daňovníkovi vznikol preplatok alebo nedoplatok na sociálnom alebo zdravotnom poistení.⁴⁷

⁴⁵ ČERNEGOVÁ, Anna. *Odvody zamestnanca a zamestnávateľa od 1.1.2022*. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://www.podnikajte.sk/socialne-a-zdravotne-odvody/odvody-zamestnanca-zamestnavateľa-od-1-1-2022>>

⁴⁶ taktiež

⁴⁷ taktiež

3.2. DAŇOVO-ODVODOVÉ ZAŤAŽENIE VYBRANÝCH DAŇOVÝCH SUBJEKTOV MERANÉ DAŇOVÝM KLINOM V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Dopad mikroekonomického zdanenia práce v Slovenskej republike budeme sledovať na dvoch daňových subjektoch, ktoré majú rovnakú výšku mzdy na úrovni 100 % priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Prvý subjekt, ktorým sa budeme zaoberať, predstavuje bezdetný slobodný jednotlivec. Predstavuje základnú východiskovú situáciu, pomocou ktorej budeme ilustrovať možnosti uplatniteľných foriem daňových úľav. Za účelom ilustrácie možnosti využitia daňových kreditov vymenovaných v kapitole 4.1. budú oba subjekty zaťažené hypotekárnym úverom na kúpu nehnuteľnosti v rovnakej hodnote. Vzhľadom na výšku príjmu subjektu s rodinou, je možné ho považovať na nízkopríjmového daňovníka s rodinou. Mikroekonomický dopad zdanenia budeme analyzovať na nárokoch na uplatnenie odpočítateľných položiek a daňových bonusov, ktoré v konečnom dôsledku vplývajú na výšku čistej mzdy daňovníka.

Modelová situácia č. 1:

Pán Albert, vo veku 27 rokov, pracuje ako marketingový špecialista pre firmu sídliacu na Slovensku. Pán Albert nemá manželku, ani deti. Jeho hrubý mesačný príjem v roku 2020 dosahuje úroveň priemeru národného hospodárstva zodpovedajúcu 1 133 € mesačne. Ročne teda vykázal celkový základ dane tvorený príjmom zo závislej činnosti ⁴⁸ vo výške 13 596 €. U svojho zamestnávateľa má podpísané vyhlásenie k zdaneniu príjmov zo závislej činnosti a teda si uplatňoval nárok na nezdaniteľnú časť základu dane na daňovníka v ročnej akumulovanej čiastke 4 414 €.

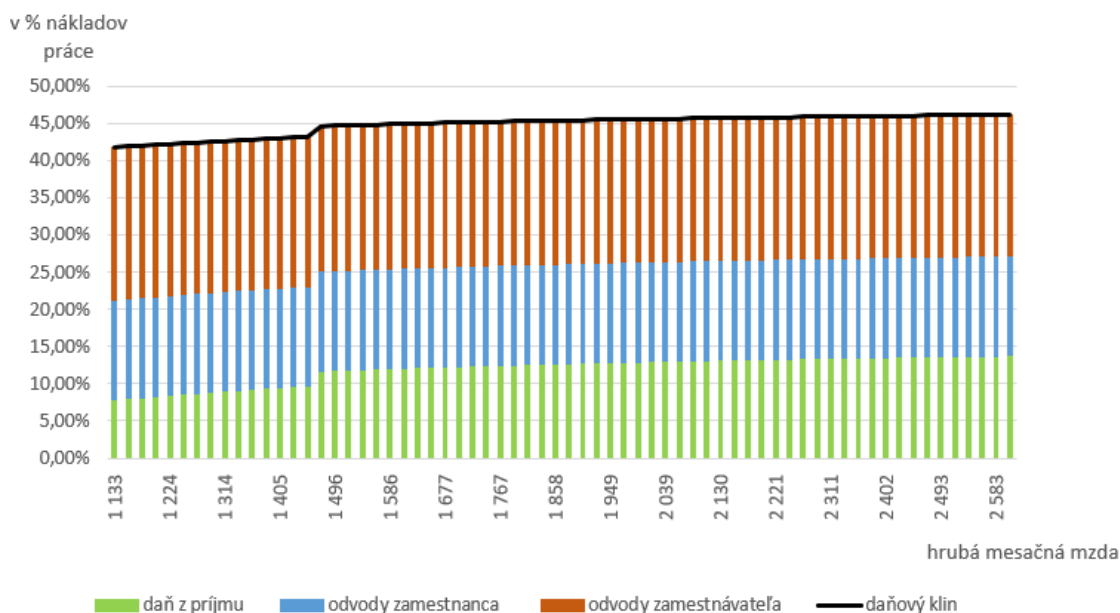
V januári 2019 si vzal hypotekárny úver na bývanie vo výške 49 000 €. Mesačná splátka mu bola vypočítaná vo výške 304,16 € pri úrokovej miere 1,5 % p. a.. Vzhľadom na aktuálne nastavené podmienky uplatnenia daňového kreditu, má pán Albert možnosť uplatniť si spomínaný bonus, keďže jeho vek je v legislatívou stanovenom rozpätí 18-35 rokov. Výška hypotekárneho úveru nepresahuje 50 000 € pri dobe splácania 5 – 30 rokov. Jeho príjem, okrem iného, nepresahuje 1,3-násobok priemernej mzdy národného

⁴⁸ Zákon č. 595/2003. Z. z. o dani z príjmov, § 5

hospodárstva. Kupovaná nehnuteľnosť sa samozrejme nachádza na území Slovenskej republiky.

Na základe výpočtu uvedeného v tabuľke č. 1, predstavuje hodnota úroku za druhý rok splácania sumu 670,55 €. Keďže daňový bonus tvorí 50 % hodnoty úrokov, konkrétna suma, o ktorú si môže daňovník znížiť svoju daňovú povinnosť je 335,28 €. Výška daňového bonusu teda závisí od výšky úrokov, ktoré sa časom znižujú.

Graf č. 5: Daňový klin jednotlivca, (Slovenská republika; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe platnej legislatívy

Graf č. 5 ilustruje podiel jednotlivých daňových zvýhodnení na celkovom daňovo-odvodovom zaťažení u jednotlivca. Najvýraznejšie zastúpenie na zdanení sa prejavilo pri obligatórnych odvodoch zamestnávateľov, ktoré vystupujú na 35,2 %. Daňovo-odvodové zaťaženie nami skúmaného subjektu sa pohybuje na úrovni 41 %.

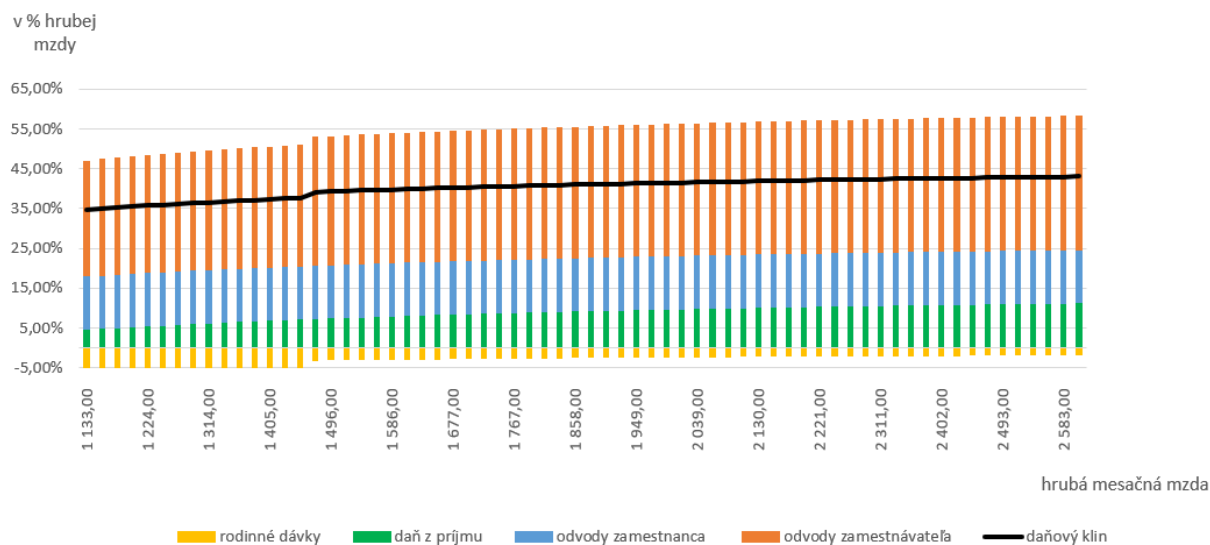
Z grafu č. 5 vyplýva aj ďalší problém, ktorému zamestnanci na Slovensku čelia a to tzv. tiché zdanenie. Za dôvod vzniku tichého zdanenia je označovaný výrazne rýchlejší nárast hodnoty nominálnej mzdy oproti životnému minimu, od ktorého závisí výška daňových úľav ako napríklad nezdaniteľná časť základu dane či na daňovníka alebo na manželku, alebo tiež aj daňový bonus na dieťa. Uvedený jav môžeme demonštrovať aj na

položke odvodovej odpočítateľnej položky, ktorá bola stanovená v roku 2015 fixnou sumou, ktorá nezohľadňovala nárast každoročne sa meniacej minimálnej mzdy. Uvedený jav môžeme demonštrovať aj na položke odvodovej odpočítateľnej položky. Odvodová odpočítateľná položka bola v roku 2015 stanovená fixnou sumou. Uvedená suma nezohľadňovala nárast každoročne sa meniacej minimálnej mzdy.

Modelová situácia č. 2:

Pán Dalibor, ktorý pracuje na rovnakej pozícii ako pán Albert, má 34 rokov. Je otcom dvoch detí vo veku 3 a 2 roky, ktoré vychováva spolu so svojou manželkou, ktorá nemá žiadny príjem. Hrubý príjem pána Dalibora je rovnaký ako v prvej modelovej situácii, teda 1 133 € mesačne, 13 596 € ročne. Okrem uplatneného vyhlásenia k zdaneniu príjmov zo závislej činnosti, si pán Dalibor uplatňuje nezdaniteľnú časť základu dane na manželku, ktorá vzhľadom na vek ich druhého dieťaťa spĺňa zákonné podmienky pre uplatnenie uvedeného bonusu. Vzhľadom na vek dieťaťa manželka pána Dalibora spĺňa podmienku pre vznik nároku na nezdaniteľnú časť uplatnenú na manželku. Na základe splnenia vekového ohraničenia detí, bude pánovi Daliborovi vyplácaný daňový bonus na dve deti vo výške 545,28 € ročne. Rovnako ako pán Albert aj pán Dalibor spláca hypotekárny úver vo výške 49 000 €. Rozdielom je, že pre pána Dalibora je to tretí rok čerpania finančných prostriedkov, čo sa prenesie do kumulovanej výšky úrokov. Pán Dalibor samozrejme spĺňa podmienky vyplatenia daňového bonusu na vyplatené úroky. Na základe podobného princípu, ako bol uplatnený u pána Alberta, má právo si pán Dalibor uplatniť daňový bonus na vyplatené úroky v konečnej výške 312,77 €.

Graf č. 6: Daňový klin daňovníka s manželkou a dvoma deťmi (Slovenská republika, rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe platnej legislatívy

Grafické zobrazenie hodnoty daňového klinu živiteľa rodiny s dvoma deťmi ilustruje väčšiu solidaritu nastaveného daňovo-odvodového systému v porovnaní s jednotlivcom. V prípade druhého skúmaného subjektu je tak hodnota daňového klinu ovplyvňovaná výškou rodinných dávok, na ktoré v tejto situácii vzniká subjektu nárok.

Tabuľka č. 1: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia vybraných subjektov

	pán Albert	pán Dalibor
Hrubý príjem	13 596,00 €	13 596,00 €
Odvody zamestnávateľa (35,2%)	4 785,79 €	4 785,79 €
Odvody zamestnanca (13,4%)	1 821,86 €	1 821,86 €
NČZD na daňovníka	4 414,20 €	4 414,20 €
NČZD na manželku	-	4 036,84 €
Daňový bonus na deti	-	545,28 €
Daňový bonus na zaplatené úroky	335,28 €	312,77 €
Daňová povinnosť	1 398,39 €	631,39 €
Čistá mzda	10 711,03 €	11 774,14 €
Daňový klin	41,73 %	35,95 %
Daňový klin uverejnený OECD	41,20 %	30,13 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 1 zobrazuje, ako sa v konečnom dôsledku prejaví vplyv odpočítateľných položiek a daňových bonusov na výslednú čistú mzdu porovnávaných subjektov. Ako je zrejmé, pán Dalibor ako otec rodiny, má nárok na väčší počet daňových úľav, čo sa premietne do jeho čistej mzdy. Kým pán Albert má čistú mzdu zníženú o povinné odvody zrážané na sociálne a zdravotné zabezpečenie a daňovú povinnosť, pán Dalibor po odpočítaní všetkých daňových kreditov a nezdaniteľných častí zníži svoju daňovú povinnosť na úroveň, kedy jeho daňová povinnosť klesne pod nulu a teda sa jeho hrubá mzda znižuje len o výšku odvodovej povinnosti. Je dôležité poznamenať, že v minulosti mohla byť daňová povinnosť uvedených subjektov znížená ešte o odpočítateľnú položku znižujúcu základ dane.

V rámci analýzy je taktiež zaujímavé zhodnotiť, či nami vypočítaný daňový klin zodpovedá daňovému klinu uverejnenému v publikácii *Taxing Wages* vydávanú OECD, pričom výsledky môžeme vidieť v tabuľke č. 2. Rozdiel vo výsledných hodnotách môže byť spôsobený rozdielnym vyhodnotením priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Kým OECD za priemernú mzdu v roku 2020 označuje sumu 13 200 €, slovenské inštitúcie, ako napríklad Finančná správa, vyhodnocujú slovenskú priemernú mzdu v tom istom roku až vo výške 13 596 €.

3.3. ZDAŇOVANIE PRÁCE V ČESKEJ REPUBLIKE

Ako už bolo spomenuté v druhej kapitole našej diplomovej práce, daňovo-odvodové zaťaženie budeme porovnávať medzi krajinami V4. Druhou krajinou po Slovenskej republike, pre ktorú sme skúmali mikroekonomické zdanenie práce bola Česká republika.

Od rozpadu Československa prešla legislatívna úprava zdaňovania práce v ČR mnohými zmenami. Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu prešiel niekoľkými novelizáciami. Posledná platná zmena citovaného zákona je platná od 1. januára 2021. Novela priniesla zrušenie konceptu „super-hrubej“ mzdy a solidárne zvýšenie dane z príjmu fyzických osôb. Daň tak po novom podlieha 15 % dani a po dosiahnutí 48-násobku priemernej mzdy, v prepočte na rok 2021 ide konkrétne o príjem 1 701 168 Kč, sa príjem zdaňuje sadzbou na úrovni 23 %.⁴⁹

⁴⁹ KRÁKOROVÁ, Iva – NOVÁKOVÁ, Lenka – MARHEFKOVÁ, Mária. *Jaké daňové novinky čekají zaměstnavatele a zaměstnance v roce 2021?* [online]. 2021. Dostupné na: <<https://danovky.cz/cs/jake-danove-novinky-cekaji-zamestnavatele-a-zamestnance-v-roce-2021>>

Okrem zmeny v daňových pásmach došlo k spomínanému zrušeniu zvýšeného základu dane a daň z príjmu sa podobne ako v Slovenskej republike vypočíta z hrubej mzdy. Zvýšený základ dane bol tvorený hrubou mzdou a odvodmi sociálneho a zdravotného poistenia zamestnávateľa. Odvodová povinnosť tak značne zvyšovala základ dane z príjmu ako aj daň samotnú.

3.3.1. LEGISLATÍVNA ÚPRAVA DAŇOVO-ODVODOVÉHO SYSTÉMU V ČESKEJ REPUBLIKE

V českom daňovom systéme sa momentálne uplatňujú nasledujúce nezdaniteľné časti základu dane a zľavy na dani:

- NČZD na bezúplatné plnenie (pôvodne dar),
- NČZD na úroky z hypotekárneho a stavebného úveru,
- NČZD na penzijné poistenie,
- NČZD na súkromné životné poistenie,
- NČZD na príspevky odborovej organizácii,
- NČZD na úhrady za účelom ďalšieho vzdelávania,
- zľava na daňovníka,
- zľava na manželku,
- zľava na invaliditu,
- zľava pre postihnutú a zdravotne ťažko postihnutú osobu,
- zľava na študenta,
- zvýhodnenie v závislosti od počtu detí,
- zľava na dani pre škôlku.⁵⁰

Odvody zamestnanca na sociálne a zdravotné zabezpečenie nebudú vzhľadom na nastavenie českého daňovo-odvodového systému považované za úľavu na dani ale budú vstupovať do výpočtu ukazovateľov mikroekonomického zdanenia práce nami vybraných subjektov.⁵¹

⁵⁰ Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů

⁵¹ Spracované na základe Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

Vzhľadom na pomerne veľký počet daňových úľav sa budeme bližšie zameriavať len na daňové úľavy, ktoré použijeme v rámci nami nastavených modelových situácií. Všetky prepočty, ku ktorým bude v nasledujúcich kapitolách týkajúcich sa Českej republiky dochádzať, budú zohľadňovať priemerný ročný kurz ECB v roku 2020, nastavený na úrovni 1 € = 25,640 CZK.

Nezdaniteľná časť základu dane na bezúplatné plnenie

Daňovníci získavajú nárok na odplatu poskytovaných darov v mnohých oblastiach poskytovaných obciam alebo právnickým osobám. Účelom poskytnutia daru môže byť napr. financovanie sociálnych, zdravotných, kultúrnych, humanitárnych, náboženských, ekologických alebo športových aktivít. Zákon o daních z príjmov stanovuje minimálnu hranicu pre dary vo forme fixnej sumy, 1000 CZK, alebo menej ako 2 % zdaniteľných príjmov. Okrem poskytnutia daru hmotnej alebo finančnej formy sa za dar považuje aj darovanie krvi.

Nezdaniteľná časť základu dane na úroky z hypotekárneho a stavebného úveru

Podmienky v Českej republike umožňujú odpočet NČZD na úroky z jedného hypotekárneho úveru aj u viacerých daňovníkov. V prípade, ak by bol hypotekárny alebo stavebný úver vystavený medzi viacerých účastníkov je možné nezdaniteľnú časť ZD rozpočítať rovným dielom medzi každého z participantov alebo si ju na základe dohody uplatní len jeden z nich.

Od roku 2021 platí zníženie maximálneho stropu pre odpočet úrokov z hypotekárnych a stavebných úverov obstaraných po 1. januári daného roka z pôvodných 300 000 CZK na 150 000 CZK (5 850,23 €). Pokiaľ bol úver obstaraný pred uvedeným dátumom platí preň pôvodný maximálny strop 300 000 CZK (11 700,47 €).⁵²

V prípade, ak by daňovník platil úroky len v priebehu určitej časti roka, môže si odpočítať maximálne 12 500 CZK (487,52 €) za kalendárny mesiac. Do konca roka 2020 bola táto suma určená vo výške 975,04 € mesačne. Rovnako platí, že v prípade ak by išlo o manželský pár, maximálny strop pre odpočet úrokov sa vzťahuje na zaplatené úroky oboch

⁵² KUČEROVÁ, Dagmar. *Nezdaniteľné časti základu daně v roce 2021 a 2022*. [online]. 2022. Dostupné na: <<https://www.podnikatel.cz/clanky/nezdanitelne-casti-zakladu-dane-v-roce-2021-a-2022/>>

manželov a teda v prípade pokiaľ by jeden z manželov splácal hypotekárny úver a druhý by splácal stavebný úver, je maximálny strop pre daňový bonus na úroky platný pre úroky z oboch úverov zaplatené domácnosťou.

Na rozdiel od podmienok na Slovensku je možné v ČR využiť danú NČZD aj na financovanie bytových potrieb⁵³, ktoré môžu byť vlastnou potrebou daňovníka, jeho manželky/manžela, potomkov alebo jeho rodičov.⁵⁴

Zľava na daňovníka

Uplatnenie daňovej zľavy poskytuje akýsi ekvivalent k NČZD na daňovníka platnej v Slovenskej republike. Rovnakou charakteristikou je nárok na zníženie daňovej povinnosti u každého poplatníka podliehajúceho dani z príjmov. Zľava na daňovníka nadobúda charakter daňového kreditu, nakoľko je odpočítavaná od výslednej daňovej povinnosti jednotlivých daňovníkov. Stanovená je vo forme pevnej finančnej čiastky, maximálne do výšky stanovenej daňovej povinnosti. Uplatňovaná daňová úľava nie je závislá od výšky príjmu a teda sa zvyšovaním príjmu nekráti.⁵⁵ V roku 2021 stúpila po dlhej dobe výška daňovej zľavy o 3 000 CZK na 27 840 CZK, resp. 1 085,80 €. Ďalšie zvýšenie nastalo v roku 2022 rovnako o 3 000 CZK až na 30 840 CZK (1 202,80 €) ročne.⁵⁶

Zľava na manželku

Ďalším obdobným prvkom daňových úľav je zľava na manželku, resp. manžela. Na získanie nároku na uvedenú zľavu je potrebné splniť dve podmienky. Prvou je spoločná domácnosť manželov a druhou je príjem manžela/manželky. Príjem manželky by nemal presiahnuť 68 000 CZK za zdaňovacie obdobie, resp. kalendárny rok.⁵⁷

Podľa názvu daňovej zľavy sa javí, že sa vzťahuje na manželov, právo jej uplatnenie ale získali aj registrovaní partneri. Podobne ako zľava na daňovníka aj zľava na manželku je

⁵³ Bytovou potrebou sa rozumie výstavba bytového alebo rodinného domu, kúpa pozemku, bytu, domu alebo stavby

⁵⁴ Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, §15

⁵⁵ Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, §35

⁵⁶ GOLA, Peter. *Kdy a jak využijete základní slevu na poplatníka?* [online]. Dostupné na: <<https://www.finance.cz/494751-zakladni-danova-sleva/>>

⁵⁷ Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, §35 ba

určená pevnou sumou odpočítavanou od výslednej daňovej povinnosti. Základná hodnota daňovej úľavy je stanovená v rovnakej hodnote akú dosahovala zľava na daňovníka z pred roka 2021 a to konkrétne 24 840 CZK (968,80 €). Pokiaľ by bola manželka zároveň osobou s preukazom ŤZP je základná suma zdvojnásobená. Zľavu na manželku nie je možné uplatňovať mesačne a teda je odpočítaná až po skončení zdaňovacieho obdobia a to maximálne do výšky vzniknutej daňovej povinnosti.⁵⁸

Zľava na deti

Zvláštna pozornosť sa venuje daňovému zvýhodneniu na vyživované dieťa žijúce s poplatníkom v spoločnej domácnosti. Získanie daňového zvýhodnenia je znova limitované podmienkami, ktoré musia daňovníci splniť. Pomerne častou a logickou podmienkou je spolužitie daňovníka a dieťaťa v spoločnej domácnosti. Ďalšou častou podmienkou je vek dieťaťa, ktoré nesmie presiahnuť 18, alebo 26 rokov⁵⁹. V prípade ak je dieťa držiteľom karty ŤZP jeho daňové zvýhodnenie sa podobne ako v predchádzajúcom prípade zdvojnásobuje.

Kým pri predošlých uvádzaných zľavách na daňovníka a na manželku bolo možné vykonať odpočet daňovej zľavy maximálne do výšky vypočítanej dane. V prípade zvýhodnenia dieťaťa je možné okrem zníženia dane uplatniť aj daňový bonus. Pokiaľ by daňové zvýhodnenie presahovalo daňovú povinnosť konkrétneho daňovníka. Je možné, aby mu bola zvyšná suma doplatená vo forme daňového kreditu. Získanie daňového bonusu je podmienené dosiahnutím minimálnej ročnej mzdy vo výške 6-násobku minimálnej mzdy za daný rok. Od roku 2018 došlo k zmene zoznamu príjmov, ktoré sa do daného limitu započítavajú a ich obmedzeniu len na príjmy, ktoré je možné označiť za príjmy z aktívnej činnosti.⁶⁰

Podstatným rozdielom v uplatňovaní daňového bonusu v Slovenskej a Českej republike je rozlišovanie kritérií na dieťa. Kým v našich podmienkach je výška vyplácaného bonusu ovplyvňovaná vekom dieťaťa, v Českej republike sa hodnotí v závislosti od poradia

⁵⁸ Sleva na manželku/manžela [online]. Dostupné na: <<https://www.podnikatel.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/sleva-na-manzelku-manzela/>>

⁵⁹ pokiaľ sa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom,

⁶⁰ STANLEY, Renáta. *Komparácia podmienok uplatňovania daňového bonusu na deti v susedných krajinách V4 a v Rakúsku*. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2021 19 (2), 98-107. ISSN 1339-987X.

dieťaťa stanoveného pre tento účel. Poradie detí si pritom určuje sám rodič a teda najstaršie dieťa nemusí byť nevyhnutne aj prvým v poradí.

Tabuľka č. 2: Prehľad výšky daňového bonusu na dieťa v Českej republike

Daňové zvýhodnenie na dieťa	Mesačná hodnota (2021)	Ročná hodnota (2021)
Na prvé dieťa	1 267 CZK (49,41 €)	15 204 CZK (592,98 €)
Na druhé dieťa	1 860 CZK (72,54 €)	22 320 CZK (870,51 €)
Na tretie a každé ďalšie dieťa	2 320 CZK (90,48 €)	27 840 CZK (1 085,80 €)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe platnej legislatívy v Českej republike

V snahe prispieť na úhradu nákladov vynaložených na výchovu a výživu detí získavajú rodičia v podmienkach Českej republiky transfery na nezaopatrené deti. Nárok je viazaný na príjmové stropy. Maximálny limit na získavanie tohto prídavku je 2,7-násobok životného minima rodiny. Minimálny príjem, ktorý musí rodina spĺňať je 3 860 CZK mesačne na jedného z rodičov.

Povinné odvody v Českej republike

Povinnosť platiť poistné majú zamestnávateľia aj zamestnanci hoci v inej výške. Kým zamestnávateľom vzniká záväzok vo vyššej miere, zamestnanci platia všeobecne nižšie poistné sadzby. Zamestnanec platí z oblasti sociálneho poistenia len príspevky na dôchodkové poistenie.

Tabuľka č. 3: Odvodová povinnosť v podmienkach Českej republiky

Druh poistenia:	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Sociálne poistenie:	6,5 %	24,8 %
Zdravotné poistenie:	4,5 %	9 %
Spolu:	11,0 %	33,8 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z publikácie Taxing Wages 2021

Od roku 2013 nie je v legislatívnych podmienkach stanovený maximálny limit pre odvody platené na zdravotné poistenie. Pre rok 2021 bol maximálny vymeriavací základ pre

sociálnu oblasť obligatórneho poistenia určený vo výške 48-násobku ročnej priemernej mzdy národného hospodárstva.⁶¹

3.4. DAŇOVO-ODVODOVÉ ZATAŽENIE VYBRANÝCH DAŇOVÝCH SUBJEKTOV MERANÉ DAŇOVÝM KLINOM V ČESKEJ REPUBLIKE

Mikroekonomický dopad daňovo-odvodového zataženia práce v krajinách V4 porovnávame pre rovnaké subjekty v rovnakej situácii ako tomu bolo v kapitole 4.2. Jediným rozdielom sú legislatívne podmienky jednotlivých krajín určené pre daňovo-odvodové zataženie, čím dosiahneme presný obraz o konkrétnom uplatňovanom daňovo-odvodom zatažení obyvateľov každej z krajín V4, pričom výsledok je samozrejme interpretovaný v súvislosti s priemerom krajín OECD a priemerom krajín V4.

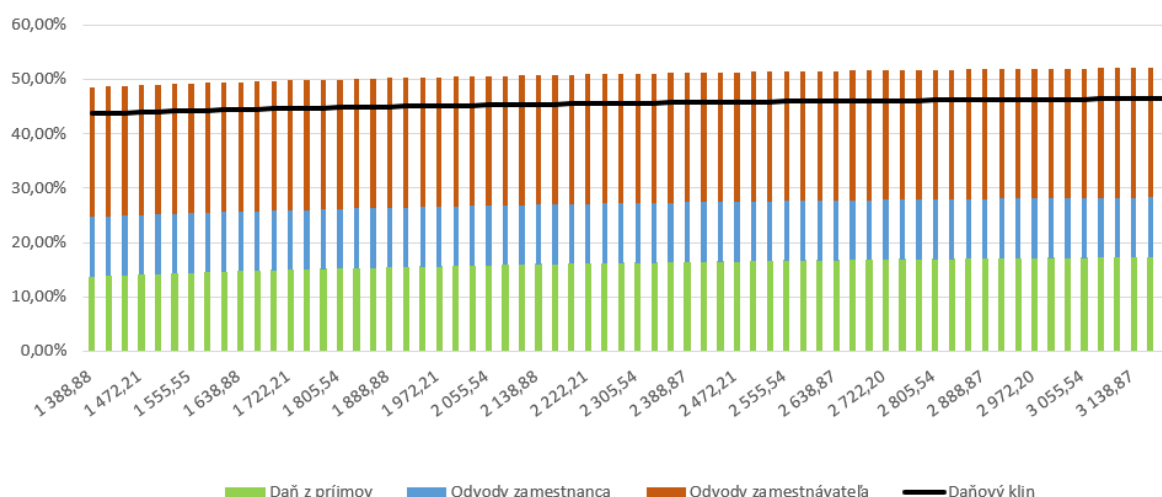
Modelová situácia č. 3:

Vychádzame z pôvodnej situácie pána Alberta, ktorý je v tomto prípade rezidentom Českej republiky. Jeho priemerná mzda dosahuje po prepočte 1 388,88 € mesačne/16 666,61 € ročne. U svojho zamestnávateľa má rovnako podpísané prehlásenie k zdaneniu príjmov a uplatňoval si zľavu na dani vo výške 968,80 € ročne. Pán Albert pravidelne daruje krv, v rámci spolupráce svojho zamestnávateľa a organizácie Červený kríž. Jeho záslužná činnosť v prospech iných ľudí sa mu vráti vo finančnom vyjadrení a to konkrétne NČZD na bezúplatné plnenie vo výške 39 €.

Pán Albert má rovnako ako v modelovej situácii č. 1 hypotekárny úveru. V prípade odpočtu dane pri hypotekárnom úvere, má nárok na zníženie daňovej povinnosti o celú výšku zaplatených úrokov a to 670,55 € ročne.

⁶¹ Spracované na základe Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

Graf č. 7: Daňový klin jednotlivca (Česká republika; rok 2020)

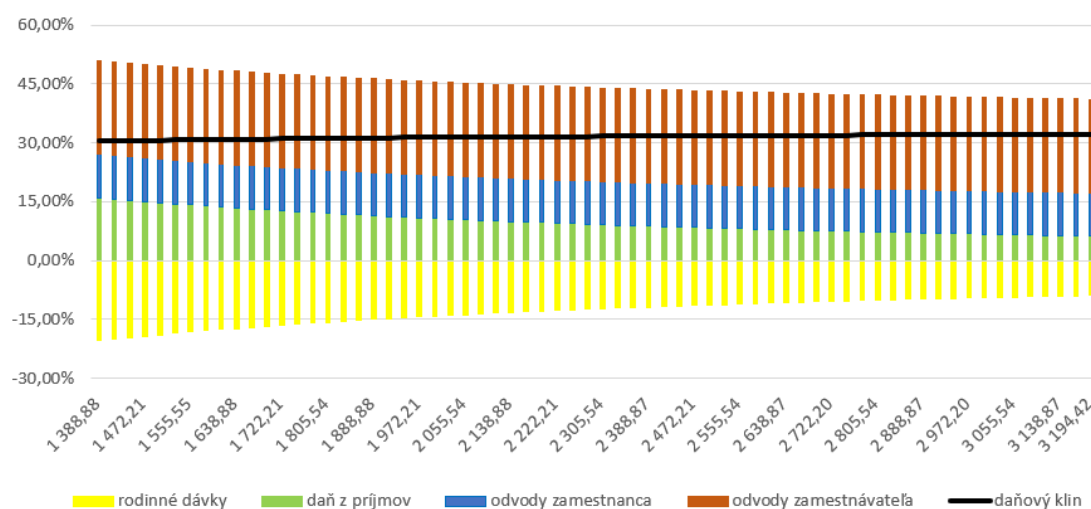
Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Českej republike

Daňovo-odvodové zaťaženie jednotlivca merané daňovým klinom dosahuje v Českej republike hodnotu 43,66 %. Za najväčšiu časť daňového klinu môžeme na základe grafického zobrazenia označiť odvody zamestnávateľa. Podobný trend sme mohli sledovať aj pri analýze mikroekonomického dopadu zdanenia práce v Slovenskej republike. Na rozdiel od modelovej situácie na Slovensku podliehajú daňové subjekty nižšej dani z príjmov a to konkrétne 15 %.

Modelová situácia č. 4:

Pán Dalibor a jeho rodina sú rezidentmi Českej republiky. Jeho príjem je jediným príjmom ich domácnosti. Ročne pán Dalibor zarobí 16 666,61 €. Vo svojom zamestnaní si uplatňuje prehlásenie k dani z príjmov. Modelový subjekt je otcom dvoch detí vo veku 3 a 2 rokov, s ktorými je jeho manželka na materskej dovolenke. Pán Dalibor a jeho manželka splácajú tretí rok hypotekárny úver vo výške 49 000 €. Ako rezident Česka má daňovník nárok na uplatnenie hneď niekoľkých daňových zvýhodnení.

Graf č. 8: Daňový klin daňovníka s manželkou a dvoma deťmi (Česká republika; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Českej republike

Z grafického zobrazenia daňového klinu je zřejmé, že největšou položkou daňovo-odvodového břemena práce v České republice sú obligatorne odvody na sociálne a zdravotné poistenie hradené zamestnávateľom. Nasleduje daň z príjmov a odvodová povinnosť zamestnanca.

V nami sledovanom období platí pôvodná úroveň nastavených daňových pásem vo výške 15 %. Za podstatné považujeme spomenúť, že značný vplyv na zníženie výšky daňového klinu a efektívnej daňovej sadzby pána Dalibora má daňový bonus na dve deti, ktorý je takmer dvojnásobný oproti východiskovej situácii.

Tabuľka č. 4: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia vybraných subjektov
v Českej republike

	pán Albert	pán Dalibor
Hrubá mzda	16 666,61 €	16 666,61 €
Odvody zamestnávateľa (33,8 %)	5 634,00 €	5 634,00 €
Odvody zamestnanca (11 %)	1 834,00 €	1 834,00 €
NČZD na zaplatené úvery	670,55 €	625,54 €
NCŽD na bezúplatné plnenie	39,00 €	-
Zľava na daňovníka	968,80 €	968,80 €
Zľava na manželku	-	968,80 €
Zľava na dieťa	-	1 463,49 €
Daňová povinnosť	2 269,77	-149,92 €
Čistá mzda	12 563,51 €	14 983,20 €
Daňový klin	43,66 %	30,43 %
Daňový klin uverejnený OECD	43,90 %	26,10 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Českej republike

Ako je zrejmé z tabuľky č. 4 daňový klin pána Dalibora uverejnený OECD v publikácii Taxing Wages je zjavne nižší než nami vypočítaný daňový klin. Rozdiel môže byť odôvodnený viacerými javmi. Ako prvý a z nášho pohľadu najdôležitejší je rozdielny vek detí v nami stanovenej modelovej situácii a modelovej situácii OECD. Česká republika poskytuje v svojich daňových podmienkach daňovú úľavu na deti navštevujúce predškolské zariadenie, tzv. „škôlkovné“, ktoré však deti v našej modelovej situácii vzhľadom na ich vek (2 a 3 roky) ešte nenavštevujú. Medzi ďalšie zľavy, ktoré mohli byť zahrnuté do výpočtu OECD boli zvýhodnenia študentov, ktorými deti pána Dalibora taktiež nie sú.

Ďalším rozdielom vo výpočte uskutočnenom nami a OECD je rozdiel v hrubej mzde. Kým OECD za priemernú mzdu národného hospodárstva považuje sumu 402 261 CZK, Český štatistický úrad uverejnil výšku priemernej mzdy na rok 2020 v hodnote 427 332 CZK, ktorý sme pri výpočtoch považovali za smerodajný. Vzhľadom na prepočet položiek počas analýzy mikroekonomického dopadu zdanenia práce mohlo dôjsť ku kurzovým rozdielom. S prepočtom jednotlivých zložiek súvisí aj ďalší jav, ktorý mohol spôsobiť miernu odchýlku od hodnoty daňového klinu pre daňovníkov Českej republiky od daňového klinu ilustrovanom v publikácii Taxing Wages.

3.5. ZDAŇOVANIE PRÁCE V POĽSKU

Poľsko, ako jedna z krajín V4, uskutočnila pomerne masívnu reformu svojej daňovej sústavy. V novembri 2021 Poľsko zavŕšilo reformný proces prijatím tzv. poľského usporiadania (ang. Polish Deal). Poľské usporiadanie mení a dopĺňa viaceré zákony vrátane zákona zastrešujúceho daňovo-odvodové zaťaženie fyzických osôb. Najvýznamnejšou zmenou v odvodovej oblasti bolo rozhodne zrušenie odpočítania časti zdravotného odvodu z dane z príjmov. Okrem zrušenia uvedeného odpočítania od začiatku roka 2022 sa príjmy zamestnancov v Poľsku budú znižovať o 9 %, pričom dodatočné zaťaženie pracovníkov sa bude odvádzať navyše k „bežnej“ dani z príjmu a odvodom na sociálne zabezpečenie. Zvýšenie zaťaženia zdravotnými odvodmi bude čiastočne kompenzované značne vyššou nezdaniteľnou sumou, ktorá narastá v roku 2022 z pôvodných 8 000 PLN na 30 000 PLN. Zmene sa nevyhol ani limit pre uplatňovanie prvého 17 percentného daňového pásma platný od roku 2019 vo výške 85 528 PLN, ktorý sa v roku 2022 zvýšil na 120 000 PLN. Ďalším pokusom na kompenzáciu bolo zavedenie novej daňovej úľavy pre daňovníkov s príjmami v intervale od 68 412 PLN do 133 692 PLN, označované ako „úľava pre strednú triedu“.⁶²

Od novo implementovaných zmien sa očakáva zvýšenie zárobku pre osoby s hrubou mzdou nižšou než 6 000 PLN mesačne. Naopak mzdy vysokopríjmových zamestnancov by mali po zohľadnení všetkých úprav podliehať vyššiemu daňovo-odvodovému bremenu.

Príjmy poľských daňovníkov momentálne podliehajú progresívnemu kľzavému zdaneniu na úrovni 17 % až 32 %. Do daňových príjmov na účely dane príjmu sa zahrňujú okrem príjmov finančných aj príjmy vo forme určitých výhod, ako napríklad platby za prácu nadčas, bonusov, ocenení, kompenzácie za nevyužité dovolenky, ale zároveň aj výdavky platené zamestnávateľom či už v plnej alebo čiastočnej výške.⁶³

Za zaujímavé považujeme vyzdvihnúť, že Poľsko ako jediná krajina z členov V4 poskytuje možnosť manželským párom zdať svoje príjmy spoločne. Princíp spoločného zdanenia funguje na základe aplikovania dvojnásobnej dane z príjmu, ktorej podliehajú

⁶² SKUZA, Anna. *Tax reform in Poland – Summary of the changes affecting individuals entering into force from 2022* [online] 2021. Dostupné na: <<https://www.mondaq.com/income-tax/1133358/tax-reform-in-poland-summary-of-the-changes-affecting-individuals-entering-into-force-from-2022>>

⁶³ Spracované na základe *Taxing Wages 2021* [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

príjmy oboch manželov. Využívanie tejto možnosti považujú za výhodnú prevažne páry s asymetrickými zárobkami, kde jeden z manželov sa zaraďuje medzi vysokopříjmových daňovníkov zatiaľ čo druhý z manželov dosahuje príjmy takmer nulové a zároveň splňa nárok na daňové bonusy.

3.5.1. LEGISLATÍVNA ÚPRAVA DAŇOVO-ODVODOVÉHO SYSTÉMU V POESKU

Poľsko poskytuje svojim daňovníkom značné množstvo daňových zvýhodnení, ktoré možno označiť za položky znižujúce buď daňovú povinnosť alebo základ dane.

Medzi položky, ktoré môžeme označiť za položky NČZD zaraďujeme:

- bezpríspevkové dary krvi, dary na verejnoprospešné účely alebo na náboženskú prax,
- zálohy na obligatórne sociálne poistenie,
- náklady vynaložené na internetové pripojenie,
- výdavky ťažko zdravotne postihnutej osoby spojené s rehabilitáciou,
- charitatívne dary poskytované cirkvi,
- úľavu na projekty súvisiace s tepelnou modernizáciou rodinného domu,
- úľava na výdavky spojené s prácou závisiace na počte pracovísk a vzdialenosti práce od miesta bydliska.⁶⁴

Daňovým kreditom zodpovedajú:

- daňová zľava na dieťa v závislosti od počtu detí,
- záloha na zdravotné poistenie,
- zľava na daňovníka.⁶⁵

Od druhej polovice roku 2019 majú daňovníci do 26 rokov právo uplatňovať na svoje príjmy „nulovú“ sadzbu dane. Vyhradené skupiny daňových subjektov strácajú nárok na uvedenú daňovú zľavu presiahnutím príjmového stropu stanoveného na hodnote 85 528 PLN ročne. Nulová sadzba dane sa nevzťahuje na odvodovú povinnosť aj napriek splneniu vekovej a príjmovej podmienky.

⁶⁴ taktiež

⁶⁵ Spracované na základe Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

Rovnako ako v kapitole 4.3. sa budeme venovať len odpočítateľným položkám a daňovým kreditom, ktoré budú využívané pri analýze mikroekonomického dopadu daňovo-odvodového zaťaženia modelových daňových subjektov.

Náklady na internetové pripojenie

Fyzické osoby, ktoré by si chceli uplatniť zľavu na využívané internetové pripojenie, tak môžu urobiť dva po sebe nasledujúce roky. A to vo výške 760 PLN ročne.

Bezpríspevkové dary krvi, dary na verejnoprospešné účely alebo na náboženskú prax

V prípade ak by sa daňovník rozhodol zo svojho vlastného uváženia darovať určitú formu príspevkov zo svojich vlastných prostriedkov, môže si túto sumu odpočítať od svojej hrubej mzdy avšak maximálne do výšky 6 % z hodnoty zdaniteľného príjmu za príslušný kalendárny rok. Jeden liter darovanej krvi bude ocenený sumou 130 PLN.⁶⁶

Úľava na tepelnú modernizáciu rodinného domu

Úľava na tepelnú modernizáciu dáva vlastníkom, prípadne spoluvlastníkom domu možnosť odpočítať od základu dane výdavky vynaložené na stavebný materiál, vybavenie, služby súvisiace s realizáciou projektu za príslušné zdaňovacie obdobie. Celková odpočítaná výška na daňovníka nesmie presiahnuť 53 000 PLN bez ohľadu na to či bola vynaložená na jednu alebo viac budov, ktorých je daňovník vlastníkom alebo spoluvlastníkom.⁶⁷

Úľava na výdavky spojené s prácou

Poľsko, okrem iných štandardných zrážok, poskytuje svojim daňovníkom možnosť odpočítať si od základu dane výdavky súvisiace s ich prácou. Výška daňovej úľavy je stanovená v závislosti od počtu pracovísk a od miesta výkonu práce, to znamená či daňovník

⁶⁶ KRÓL, Arthur – MYCK, Michal – TRNCINSKI, Kajetan. *Euromod Country report: Poland (PL) 2018-2021*. [online]. 2021. s. 49 Dostupné na: < <https://euromod-web.jrc.ec.europa.eu/resources/country-reports/latest> >

⁶⁷ *Individual Deductions in Poland* [online]. 2021 Dostupné na: <<https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>>

vykonáva pracovnú činnosť v mieste svojho bydliska alebo za prácou cestuje. Ročné hodnoty sú približené v tabuľke č. 5.⁶⁸

Tabuľka č. 5: Výška daňovej úľavy na náklady spojené s prácou pre rok 2021

Počet pracovných vzťahov	Miesto výkonu práce nachádzajúce sa v mieste bydliska	Miesto výkonu práce nachádzajúce sa v inej obci ako miesto bydliska
1	3 000	3 600
2 a viac	4 500	5 400

Zdroj: vlastné spracovanie na základe

<https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>

Daňový bonus na dieťa

Daňovník starajúci sa o dieťa, ktoré s ním žije v spoločnej domácnosti má nárok si uplatniť daňový kredit. Nárok na bonus si daňový rezident alebo nerezident môže uplatňovať na mesačnej alebo ročnej báze. V prípade, ak by daňovník nedosahoval minimálne zárobky pre vznik nároku, poľská legislatíva poskytuje možnosť požiadať o vrátenie nevyužitej úľavy. Nárok na vyplatenie daňového kreditu zaniká dosiahnutím hranice príjmov vo výške 112 000 PLN za zdaňovacie obdobie. Pre slobodných, rozvedených rodičov alebo vdovcov je táto hranica znížená na polovicu.⁶⁹

Podobne ako Česká republika aj Poľsko uplatňuje systém výšky daňových bonusov v závislosti od počtu detí v domácnosti a nie veku dieťaťa. Výška jednotlivých daňových bonusov je v roku 2021 určená nasledovne:

- **prvé a druhé dieťa** – 92,67 PLN,
- **tretie dieťa** – 166,67 PLN,
- **štvrté a každé ďalšie dieťa** – 225 PLN.⁷⁰

⁶⁸ *Individual Deductions in Poland* [online]. 2021. Dostupné na: <<https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>>

⁶⁹ STANLEY, Renáta. *Komparácia podmienok uplatňovania daňového bonusu na deti v susedných krajinách V4 a v Rakúsku*. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2021 19 (2), 98-107. ISSN 1339-987X.

⁷⁰ *taktiež*

Zľava na daňovníka

Poľsko poskytuje daňovú úľavu, na ktorú má nárok každý zamestnanec odvíjajúcu sa od hodnoty príjmu. Daňový kredit zohľadňuje podobný princíp ako tomu bolo v predchádzajúcich prípadoch a s rastúcou hodnotou príjmu zľava na daňovníka klesá v závislosti od uplatňovaných pravidiel jeho krátenia. Základná hodnota je určená vo forme fixnej sumy. Čiastka osobnej úľavy sa v posledných rokoch nemenila a teda daňovníci zdaňovaní podľa sadzovníka dane majú nárok na uplatnenie odpočtu v základnej výške 1 360 PLN.⁷¹

Odvodová povinnosť na základe poľskej legislatívy

Tak, ako v predchádzajúcich krajinách, aj poľské daňové subjekty podliehajú obligatórnej povinnosti odvádzať zo svojich zárobkov príspevky na rôzne druhy zákonného poistenia. Špecifikom odvodového systému je rozdielny základ na výpočet zdravotného a sociálneho poistenia. Kým časť odvodov určená na sociálne poistenie sa odvádza od príslušného hrubého príjmu, zvyšná časť odvodovej povinnosti určená na zdravotné poistenie sa stanovuje na základe hrubého zárobku zníženého o spomínanú výšku sociálneho poistenia. Pre lepšie znázornenie konkrétnej výšky odvodového zaťaženia sú všetky hodnoty priblížené v tabuľke č. 7.

Tabuľka č. 6: Sociálne poistenie v Poľsku

Druhy poistenia a fondy	Zamestnancom	Zamestnávateľom
Starobné poistenie	9,76 %	9,76 %
Invalidné poistenie	1,50 %	6,50 %
Nemocenské poistenie	2,45 %	-
Úrazové poistenie	-	1,27 %
Poistenie nezamestnanosti	-	2,00 %
Fond solidarity pre hendikepované osoby	-	0,45 %
Fond garantovaných zamestnaných benefitov	-	0,10 %
Spolu	13,71 %	20,08 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe Taxing Wages

⁷¹ Tax guideline for Poland 2021. [online]. 2021 Dostupné na: <<https://accace.com/tax-guideline-for-poland/>>

Publikácia *Taxing Wages* publikovaná v roku 2021 označuje 3,65 p. b. z dôchodkového poistenia za nedaňovo povinné platby a to z dôvodu, že sa odvádzajú buď na OPF (1,46 %), osobný podúčet v Sociálnej poisťovni (2,19 %) alebo v plnej výške na podúčet Sociálnej poisťovne.

Zdravotné poistenie stanovené na úrovni 9 % sa spája s niekoľkými podmienkami. Prvou podmienkou je, že výška zdravotných odvodov u zamestnanca nesmie presiahnuť daň z príjmov vzťahujúcu sa na zamestnancov príjem. Druhou podmienkou je, že výška odvodov nesmie presiahnuť hodnotu vypočítaného daňového preddavku. Poľsko poskytuje možnosť odpočtu 7,75 % zdravotných odvodov vo forme daňového kreditu.

3.6. DAŇOVO-ODVODOVÉ ZATAŽENIE VYBRANÝCH DAŇOVÝCH SUBJEKTOV MERANÉ DAŇOVÝM KLINOM V POESKU

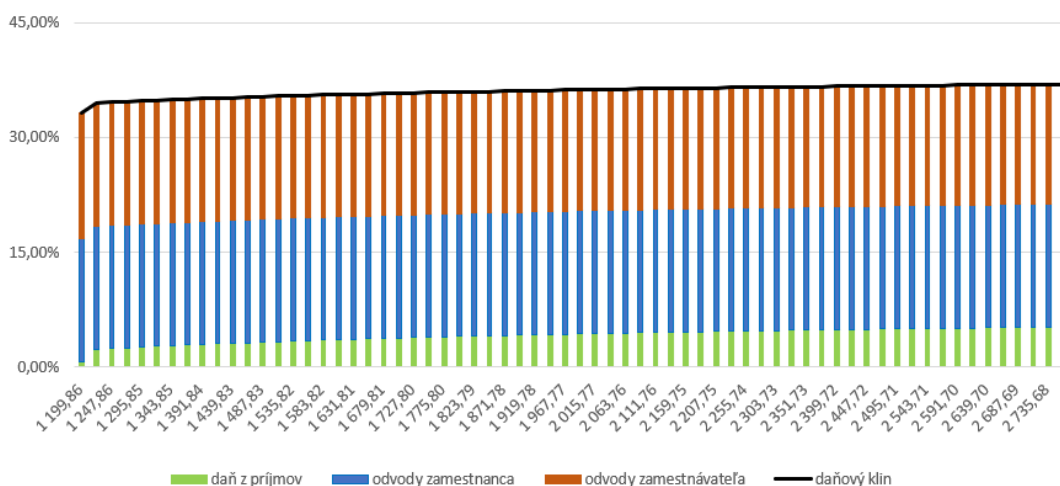
V tejto kapitole sa budeme venovať porovnávaniu mikroekonomického dopadu zdanenia práce rezidentov Poľska. Pre zlepšenie ilustrácie zistených skutočností budeme vychádzať z rovnakých modelových situácií použitých pre Slovenskú a Českú republiku. Opätovne bude zohľadnený uplatnený systém zdaňovania práce za rok 2020. Modelové subjekty budú svoje daňovo-odvodové zaťaženie znižovať o daňové bonusy a nezdaniteľné časti základu dane, na ktoré im vyplýva nárok zo zákona. Na prepočet každej položky bude použitý priemerný ročný kurz ECB v roku 2020 stanovený na úrovni 1 € = 4,443 PLN. Oba subjekty dosahujú mzdu na úrovni priemernej mzdy národného hospodárstva Poľska v roku 2020.

Modelová situácia č. 5:

Pán Albert, dosahuje hrubý ročný príjem vo výške 14 398,34 €. Uplatňuje si nárok na odpočet univerzálneho daňového kreditu na daňovníka vo výške 306,10 € ročne. Svoju pracovnú činnosť vykonáva u jedného zamestnávateľa v rámci mesta, v ktorom býva. Keďže za prácou nedochádza má nárok na zníženie svojho daňového základu o 675,22 € za zdaňovacie obdobie. Pán Albert sa nedávno presťahoval do nového bydliska, ktoré si vyžadovalo menšiu modernizáciu v oblasti tepelnej úpravy, na ktorú vynaložil prostriedky vo výške 1 500 €. Vzhľadom na účel rekonštrukcie a jej hodnotu má nárok na zníženie

základu dane o plnú sumu. Do nového bydliska si dal zaviest internetové pripojenie, ktoré tam doposiaľ nebolo zavedené, čím splnil podmienky pre nárok na odpočet sumy 171,06 €. Pán Albert je častým darcom krvi a v priebehu zdaňovacieho obdobia niekoľkokrát prispel spoločnosti svojím dobrým skutkom. Z dôvodu uplatňovanej legislatívy mu bol jeho skutok oplatený vo forme zľavy na dani, ktorá bola ohodnotená na 350 €.

Graf č. 9: Daňový klin jednotlivca (Poľsko; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Poľsku

Daňový klin jednotlivca po zohľadnení zníženej výšky daňovej povinnosti v prípade pána Alberta dosahuje hodnotu 33,18 %. Najväčšiu položku predstavuje, tak ako v predchádzajúcich dvoch skúmaných štátoch, odvodové zaťaženie hradené zamestnávateľom. Zaujímavé ale je identifikovanie odvodového bremena na sociálne zabezpečenie⁷², ktoré predstavuje 13,71 % z hrubej mzdy daňových subjektov. Ako bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole 4.5.1. konkrétne v časti „odvodová povinnosť na základe poľskej legislatívy“ považuje OECD 3,65 % odvodov na sociálne zabezpečenie za nedaňové povinné platby.

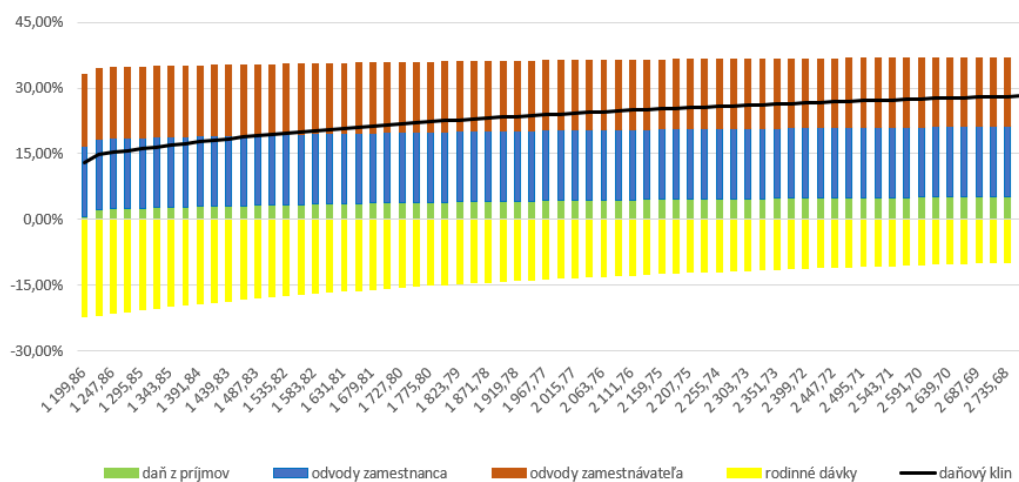
Modelová situácia č. 6:

Marketingový špecialista, pán Dalibor, je žiteľom svojej rodiny. Dosahovaný ročný príjem predstavuje 14 398,34 €. Obdobne ako pán Albert, v predchádzajúcej

⁷² Konkrétne dôchodkové poistenie

modelovej situácii, si uplatňuje nárok na odpočet daňového bonusu na daňovníka a daňovú zľavu vo výške 171,06 € na internetové pripojenie. Ako otec dvoch detí, okrem iného, poberá daňový bonus v kumulovanej ročnej výške 500,58 €. Po narodení druhého dieťaťa sa pán Dalibor spolu s rodinou presťahoval na vidiek, kde si kúpili dom. Na dome vykonali úpravy v zaplattení domu. Celkové náklady vynaložené na vykonané zmeny sa vyšplhali na hodnotu 3 000 €, ktorú si môže uplatniť ako NČZD v plnej výške. Vzhľadom na skutočnosť, že sa daňovníkovo trvalé bydlisko už viac nenachádza v meste, v ktorom vykonáva svoje zamestnanie, získava nárok na zvýšenú daňovú zľavu. A to celkovo 810,26 € v priebehu kalendárneho roka. Rodina pána Dalibora je hlboko veriaci a každoročne svojej cirkvi poskytuje príspevok vo výške 350 €.

Graf č. 10: Daňový klin daňovníka s manželkou a dvoma deťmi (Poľsko; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Poľsku

Obdobne ako v predchádzajúcich modelových situáciách, tvorí najväčšiu položku pri výpočte výšky daňového klinu odvodová povinnosť zamestnávateľa. Nasleduje odvodové príspevky zamestnanca a najmenšiu časť tvorí daň odvedená modelovým subjektom. Pri analýze mikroekonomického zdanenia práce v podmienkach Poľska sme sa stretli so špecifickou položkou, ktorá má za následok podstatné zníženie výšky daňového klinu a tou je rodinný príspevok vo forme „Family 500+ Programme“. Rodinné príspevky tak znižujú výšky daňového klinu z výšky 30,32 % (v prípade ich vynechania) na hodnotu 13,05 %, ktorú uznáva aj OECD.

Tabuľka č. 7: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia vybraných subjektov v Poľsku

	pán Albert	pán Dalibor
Hrubý príjem	14 398,34 €	14 398,34 €
Odvody zamestnávateľa (20,08 %)	2 891,19 €	2 891,19 €
Odvody zamestnávateľa (10,06 %)	2 744,32 €	2 744,32 €
NČZD na internetové pripojenie	171,06 €	171,06 €
NČZD na charitatívne príspevky	350,00 €	350,00 €
NČZD na tepelnú modernizáciu rodinného domu	1 500 €	3 000 €
NČZD na výdavky spojené s prácou	675,22 €	675,22 €
Zľava na daňovníka	306,10 €	306,10 €
Daňový bonus na dieťa	-	500,58 €
Odvodová úľava na zdravotné poistenie (7,75 %)	1 115,87 €	1 115,87 €
Rodinné príspevky „Family 500+ Programme“	-	2700,88 €
Daňová povinnosť	100,87 €	-393,76 €
Čistá mzda	11 553,17 €	14 748,66 €
Daňový klin	33,18 %	13,05 %
Daňový klin uverejnený OECD	34,80 %	13,20 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Poľsku

Sumárne údaje o mikroekonomickom dopade zdanenia práce oboch subjektov porovnáva tabuľka č. 7. Ako je z uvedenej tabuľky zrejmé výhodnejšie postavenie v prípade daňovo-odvodového zaťaženia práce má druhý modelový subjekt, teda pán Dalibor. Zaujímavé je poznamenať, že daňové subjekty v Poľsku odvádzajú povinné odvody na zdravotné poistenie vo výške 9 %, ale zároveň majú nárok na úľavu vo forme daňového bonusu na zdravotné poistenie 7,75 %. Finálne teda ich príspevky na povinné zdravotné odvody tvoria len 1,25 %.

Počas našej analýzy sme rovnako objavili podobnú situáciu v prípade odvodovej povinnosti za sociálne zabezpečenie. Ako sme uviedli v predchádzajúcej kapitole, OECD označuje 3,65 % z dôchodkového poistenia za nedaňové platby odvádzané na samostatné účty v rámci Sociálnej poisťovne Poľska. Kým OECD túto skutočnosť vo svojich výpočtoch zohľadňuje až v závere, kde časť zdravotných príspevkov odpočíta formou daňového bonusu spolu s daňovou úľavou na zdravotné poistenie. Pri nami uskutočnenom výpočte sme

postupovali tak, že sme výšku nedaňových platieb zohľadnili už na začiatku výpočtu, keďže Poľsko oficiálne do svojej legislatívy neimplementovalo daňovú úľavu na sociálne poistenie.

Rozdiely vo výsledných hodnotách nami meraných daňových klinov a daňových klinov uverejnených v publikácii *Taxing Wages* môžeme pripísať už vyššie uvedeným rôznym metódam v hodnotení odvodového zaťaženia. Ďalšími dôvodmi rozdielnych hodnôt môžu byť kurzové rozdiely a rozdiely spôsobené v zaokrúhľovaní.

3.7. ZDANENIE PRÁCE V MAĎARSKU

Zdaňovanie práce v poslednej z krajín V4 prináša rovnako ako predchádzajúce tri krajiny svoje špecifiká a zaujímavosti. Legislatívne zázemie poskytuje Zákon CXVII z roku 1995 o dani z príjmov fyzických osôb (maď. *törvény a személyi jövedelemadóról*) spolu s jeho novelami. Daň z príjmov v Maďarsku je stanovená rovnou daňou na úrovni 15 % hrubého príjmu.⁷³

Medzi najnovšie opatrenia, ktoré Maďarsko zaviedlo v roku 2021 a naďalej plánuje zavádzať patrí zľava pre mládež do 25 rokov. V súvislosti s výnimočnou situáciou spôsobenou ochorením Covid-19 maďarský daňovníci môžu požiadať o preplatenie nákladov na prácu na diaľku. Za najsignifikantnejšie zmeny v oblasti odvodovej povinnosti považujeme zníženie sadzby dane z pôvodných 15,5 % na 13 %.

Ako ďalšie dodatočné opatrenie proti negatívnym dôsledkom pandémie Covid-19 maďarská vláda prijala dekrét, podľa ktorého môžu zamestnanci, ktorí vychovávajú aspoň jedno dieťa⁷⁴ požiadať o jednorazové vrátenie zaplatenej dane z príjmov za rok 2021. Ďalšou podmienkou vrátenia je nárok na rodinnú zľavu na dani. Maximálna výška vrátenia je stanovená na 809 000 HUF.⁷⁵

Obdobne ako v prípade Poľska majú jednotlivci do 25 rokov možnosť si uplatniť príspevok v súvislosti s určitými príjmami, ale len do výšky maximálneho priemerného

⁷³ Spracované na základe: *1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról* [online]. Dostupné na: <<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>>

⁷⁴ Vrátenie tehotných od 91. dňa

⁷⁵ *Individual Deductions in Hungary*. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/deductions>>

príjmu národného hospodárstva z júla predchádzajúceho roka, ktoré každoročne zverejňuje maďarský Centrálny štatistický úrad. V praxi to predstavuje náhradu daňovej povinnosti, zohľadňujúcu uvedený strop. Uvedený príspevok je možné aplikovať len na príjmy vyplatené po 10. januári 2022.

3.7.1. LEGISLATÍVNA ÚPRAVA DAŇOVO-ODVODOVÉHO SYSTÉMU V MAĎARSKU

Spomedzi krajín V4 má Maďarsko síce najmenej komplikovaný systém, no zároveň poskytuje svojim daňovníkom najmenej foriem daňových zvýhodnení. Maďarský občania nemajú nárok na uplatnenie daňového bonusu alebo NČZD na svojho partnera. V roku 2021 došlo k výraznej zmene a to zavedeniu formy nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka, ktoré však vzhľadom na skúmané obdobie nebude vstupovať do nami analyzovaných modelových situácií.

Jednou zo situácií, v ktorých sa poskytuje daňové zvýhodnenie je narodenie, adoptovanie alebo starostlivosť o dieťa. V prípade ak má daňový subjekt deti získava nárok na daňový bonus. Okrem bežných daňových zvýhodnení na dieťa majú maďarský daňovníci právo znížiť si svoju daňovú povinnosť o členské príspevky do odborových organizácií. Ďalšou daňovou úľavou je napríklad odpočítateľná položka pre telesne postihnuté osoby alebo poľnohospodárske činnosti, ktoré poskytujú právo na odpočet aj v prípade zahraničných príjmov.⁷⁶

Zaujímavé je podotknúť, že maďarský daňový systém síce neposkytuje príspevok na manžela/manželku no zároveň od roku 2015 poskytuje príspevok pre novomanželov. Podmienkou je, že musí ísť o prvé manželstvo minimálne pre jedného z partnerov. V prípade splnenia podmienok je možné znížiť základ dane jedného z manželov o sumu 33 335 HUF mesačne a to po dobu 24 mesiacov.⁷⁷

Tak, ako v doterajších analýzach mikroekonomického dopadu zdanenia práce sa budeme bližšie zaoberať len tými daňovými zvýhodneniami, ktoré budú využívané v modelových situáciách.

⁷⁶ Spracované na základe Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>

⁷⁷ taktiež

NČZD na dieťa

Jedným z daňových zvýhodnení poskytovaných pre rodičov s deťmi je daňové zvýhodnenie na dieťa. Nárok na jeho vyplácanie začína pomerne netradične už 91. dňom tehotenstva. Kategórie určujúce výšku zvýhodnenia sú tiež pomerne netradične určené fixnou mesačnou sumou na počet detí žijúcich v spoločnej domácnosti nasledovne:

- 66 670 HUF na jedno dieťa vychovávané v spoločnej domácnosti,
- 133 330 HUF na dve deti vychovávané v spoločnej domácnosti,
- 220 000 HUF na tri a viac detí vychovávaných v spoločnej domácnosti.

Maďarská daňová legislatíva umožňuje rozdeliť sumu daňového bonusu medzi oboch rodičov, napríklad pokiaľ ide o manželov. Rozdelenie nemusí byť len na rovnaké čiastky ale závisí od preferencie rodičov. Je to na daňovníkoch, akým dielom si želajú dané zvýhodnenie uplatniť. V prípade, ak niektorému z rodičov nevznikne nárok na uplatnenie NČZD, druhý z rodičov má možnosť poskytnúť tomuto daňovníkovi časť hodnoty daňovej zľavy, ktorú si on neuplatňuje.⁷⁸

Ak základ dane nestačí na pokrytie celej sumy NČZD na dieťa, majú rodičia právo znížiť si odvodovú povinnosť o zvyšnú sumu, ale len do určeného limitu. Z celkovej hodnoty 18,5 % sociálneho poistenia je tak možné odpočítať 15 % z nevyčerpanej sumy zľavy na dieťa.

Okrem vyššie popísaného daňového zvýhodnenia na dieťa uplatňuje daňový systém Maďarska ešte jednu špecifickú formu podpory pre rodiny s deťmi. Za účelom zvýšenia pôrodnosti, zaviedlo Maďarsko zrušenie plnej výšky daňového bremena pre matky, ktoré vychovali alebo vychovávajú štyri a viac detí.

Odvodová povinnosť

Základ pre výpočet sociálneho poistenia sa rovná hrubému zdaniteľnému príjmu vyplatenému zamestnancovi. Odvodovú povinnosť v poslednom skúmanom členskom štáte

⁷⁸ STANLEY, Renáta. *Komparácia podmienok uplatňovania daňového bonusu na deti v susedných krajinách V4 a v Rakúsku*. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2021 19 (2), 98-107. ISSN 1339-987X.

zoskupenia V4 stanovili na celkovej úrovni 18,5 % pre zamestnanca. Do roku 2021 pozostávala z 10 % na príspevok starobného dôchodku⁷⁹, 7 % na zdravotné poistenie a 1,5 % na poistenie v prípade nezamestnanosti. Od 1. júla 2020 došlo k integrovaniu všetkých druhov poistení do jediného príspevku⁸⁰ a to daň na sociálne zabezpečenie.

Sadzba príspevku zamestnávateľa v oblasti sociálnych odvodov je často označovaná ako „sociálna daň“. Ako už bolo spomenuté, došlo k poklesu výšky zaťaženia z 15 % na 13 %. Súčasťou odvodovej povinnosti zamestnávateľa bolo do roku 2022 odvádzať príspevok do fondu odborného vzdelávania vo výške 1,5 %. Za zaujímavé považujeme povinnosti maďarských zamestnávateľov podávať elektronické mesačné vyhlásenia o sociálnom zabezpečení svojich zamestnancov.⁸¹

Súčasťou odvodovej povinnosti je samozrejme aj zdravotné poistenie, ktoré je už zahrnuté vo vyššie určenej hodnote odvodovej povinnosti. Vo všeobecnosti platí, že závislé osoby staršie ako 18 rokov majú nárok na zdravotnú starostlivosť, len v prípade ak platia príspevky na zdravotné zabezpečenie. Nepoistené osoby sú povinné platiť mesačné príspevky vo výške 8 400 HUF (od roku 2022).⁸²

Rodinné prídavky

Rodinné dávky sú ďalším príspevkom určeným na pomoc rodinám s deťmi. Ide o nepríspevkovú nezdaniteľnú dávku, ktorá nie je príjmovovo limitovaná. Nárok na jej vyplácanie vzniká každému z rodičov, ktorí vychovávajú dieťa. Je určený v mesačnej výške.

Uvedený príspevok sa delí v závislosti od veku dieťaťa na:

- príspevok na výchovu dieťaťa (maď. nevelési ellátás)
- školský prospech (maď. iskoláztatási támogatás).

⁷⁹ odvádzaný FO; pracujúci dôchodcovia nemajú povinnosť odvádzať tento príspevok ako ani príspevok na zdravotné poistenie

⁸⁰ príspevok zohľadňuje oslobodenia odvodovej povinnosti dôchodcov

⁸¹ *Individual Other taxes in Hungary*. [online]. 2022. Dostupné na: <<https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/other-taxes>>

⁸² European Commission. *Your social security rights in Hungary*. [online]. 2013. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Hungary_en.pdf>

Príspevok na výchovu dieťaťa sa poskytuje od narodenia až po dovŕšenie povinného školského veku. Školský príspech sa poskytuje počas celej školskej dochádzky až do jej ukončenia, prípadne dovŕšenia veku 18 rokov.

Tabuľka č. 8: Rodinný príspevok Maďarska v mesačnej výške

Rodinný príspevok	Mesačná výška príspevku na dieťa:
Rodina s jedným dieťaťom	12 200 HUF
Jeden rodič s jedným dieťaťom	13 700 HUF
Rodina s dvoma deťmi	13 300 HUF
Jeden rodič s dvoma deťmi	14 800 HUF
Rodina s tromi alebo viacerými deťmi	16 000 HUF
Jeden rodič s tromi alebo viacerými deťmi	17 000 HUF
Rodič s ťažko chorým alebo zdravotne ťažko postihnutým dieťaťom	23 300 HUF
Osamelý rodič s ťažko chorým alebo zdravotne ťažko postihnutým dieťaťom	25 900 HUF
Dieťa v detskom domove	14 800 HUF
Plnoleté postihnuté dieťa	20 300 HUF

Zdroj: vlastné spracovanie na základe The OECD tax-benefit model for Hungary.⁸³

3.8. DAŇOVO-ODVODOVÉ ZATAŽENIE VYBRANÝCH DAŇOVÝCH SUBJEKTOV MERANÉ DAŇOVÝM KLINOM V MAĎARSKU

Daňovo-odvodové zaťaženie v prípade ak by nami vybrané subjekty boli rezidentmi Maďarska bude špecifické počtom odpočítateľných položiek pripadajúcich na každého z daňovníkov. Mikroekonomický dopad zdanenia práce bude teda jedinečný spomedzi sledovaných krajín spojenectva V4.

Vzhľadom na zmenu vo výške dane zo sociálneho zabezpečenia hradenej zamestnávateľom od 1. júla roku 2020 bude výpočet prispôbený uvedenej situácii. Pred

⁸³ The OECD tax-benefit model for Hungary [online]. 2020. s. 12. Dostupné na: <<https://www.oecd.org/els/soc/TaxBEN-Hungary-2020.pdf>>

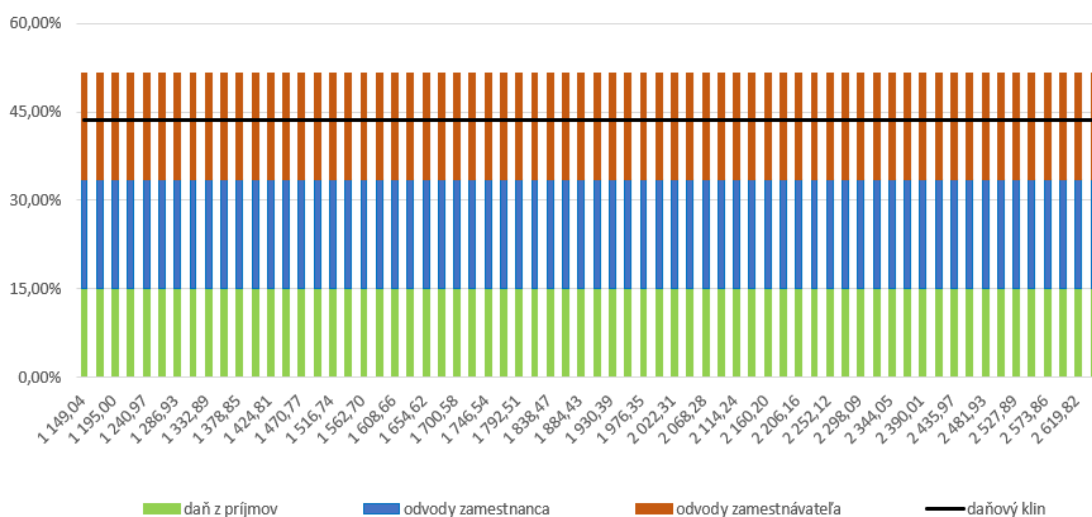
reformou bola výška odvádzaných sociálnych príspevkov v hodnote 17,5 % z hrubého zárobku. Neskôr sa hodnota znížila na 15,5 % platných do konca analyzovaného obdobia.

Modelová situácia č. 7:

Vychádzame z modelovej situácie č.1 a znova sa vraciame k jednotlivcovi, pánovi Albertovi. Pre tentokrát ho považujeme za rezidenta Maďarska. Ako marketingový špecialista zarába príjem, ktorý možno označiť za priemernú mzdu v národnom hospodárstve Maďarska. Priemernú mzdu stanovuje Štatistický úrad Maďarska na úrovni 403 600 HUF⁸⁴ mesačne, čo predstavuje 1 149,04 €. Kumulovaná ročná mzda za rok 2020 je 13 788,51 €. Pokiaľ by pán Albert splácal hypotekárny úver v akejkoľvek výške nemá právo na odpočet časti zaplatených úrokov.

Aj napriek tomu, že pán Albert nepatrí medzi vysokopříjmové daňové subjekty, nevzniká mu nárok na odpočet žiadnej z platných daňových zliav. Jeho efektívna daňová sadzba sa tak bude rovnať zákonom stanovenej sadzbe na úrovni 15 %.

Graf č. 11: Daňový klin jednotlivca (Maďarsko; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Maďarsku

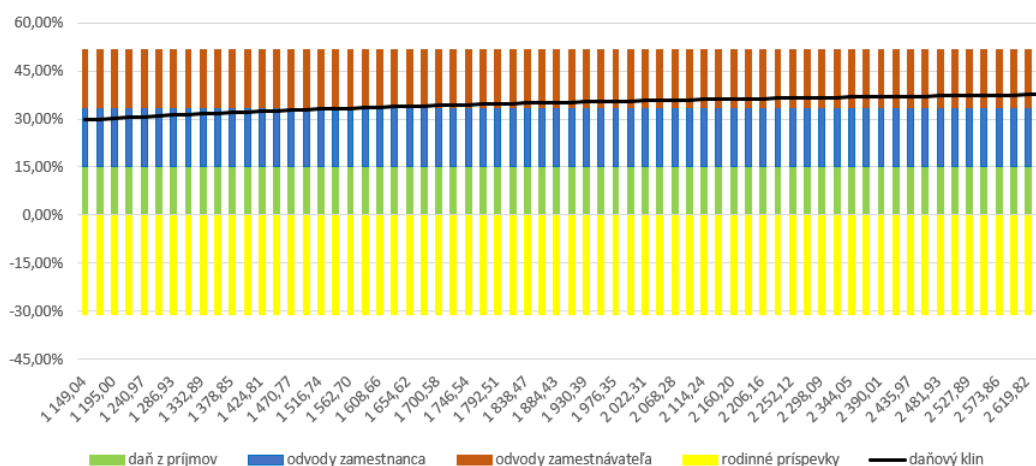
⁸⁴ Központi Statisztikai Hivatal. *GyorstájékoztatóI* [online]. 2021. Dostupné na: <<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2012.html>>

Z grafu č. 11 je zrejmé, že najväčšiu položku daňovo-odvodového bremena, ktorému podlieha pán Albert sú príspevky na sociálne zabezpečenie platené formou dane vo výške 2 550,87 €. Za nimi nasleduje daň zo sociálnych príspevkov zamestnávateľa, 2 301,93 €. Ako najmenšiu položku sme teda identifikovali daň pána Alberta vo výške 2 068,28 €. Celková výška meraného daňového klinu tak predstavovala 43,01 %.

Modelová situácia č. 8:

Situáciu pána Alberta ako jednotlivca bez detí budeme konfrontovať so živiteľom rodiny s dvoma deťmi, pánom Daliborom. Pán Dalibor dosahuje rovnaký príjem, ktorý po prepočte na eurá môžeme určiť na 13 788,51 €. Kým pán Albert nemal nárok na odpočet žiadnej daňovej zľavy, pán Dalibor, ako otec dvoch detí, má nárok na uplatnenie NČZD na dieťa. Výška odpočítateľnej položky je určená fixnou sumou vo výške 379,59 € mesačne na jedno dieťa. Na celé obdobie sme vyhodnotili výšku NČZD ako 9 110,12 € na obe deti.

Graf č. 12: Daňový klin daňovníka s manželkou a dvoma deťmi (Maďarsko; rok 2020)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Maďarsku

Mikroekonomický dopad zdanenia zárobku pána Dalibora po analýze daňovo-odvodového systému určili dvoma metódami. Prvá metóda bola stanovená na základe vzoru využívanom OECD. Spočíva v zahrnutí rodinných príspevkov do výpočtu daňového klinu. Rodinné prídavky pána Dalibora boli pre obe deti v sume 908,76 € na rok. Po zohľadnení uvedeného príspevku, tak dosiahla hodnota nami meraného daňového klinu výšku 28,87 %.

Druhá situácia vyhodnocuje daňovo-odvodové zaťaženie v prípade, ak by sa transfery vo forme rodinných príspevkov nepovažovali za skutočnosť vstupujúcu do výpočtu ukazovateľa daňového klinu. V druhej situácii by teda daňový klin pána Dalibora dosahoval výšku 34,52 %.

Tabuľka č.9: Porovnanie daňovo-odvodového zaťaženia vybraných subjektov v Maďarsku

	pán Albert	pán Dalibor
Hrubý príjem	13 788,51 €	13 788,51 €
Daň na sociálne zabezpečenie zamestnávateľa do 1. júla 2020 (17,5 %)	1 026,49	1 026,49
Daň na sociálne zabezpečenie zamestnávateľa od 1. júla 2020 (15,5 %)	1 068,61 €	1 068,61 €
Príspevok do fondu odborného vzdelávania (1,5 %)	206,83 €	206,83 €
Daň na sociálne zabezpečenie zamestnanca (18,5 %)	2 550,87 €	2 550,87 €
Zľava na dieťa	-	9 110,12 €
Rodinné príspevky	-	908,76 €
Daňová povinnosť	2 068,28 €	701,76
Čistá mzda	6 867,43 €	11 444,64 €
Daňový klin	43,01 %	29,66 %
Daňový klin uverejnený OECD	43,60 %	30,01 %

Zdroj: vlastné spracovanie na základe legislatívy platnej v Maďarsku

V tabuľke č. 9 môžeme vidieť sledovať položky ovplyvňujúce daňovo-odvodové zaťaženie nami zvolených modelových subjektov. Pri pohľade na zaťaženie práce jednotlivca je zrejmé, že sa z jeho hrubého príjmu odvedie štátu takmer 50 % svojich zárobkov. Uvedená skutočnosť vyplýva z absencie odpočítateľných položiek a daňových bonusov, ktoré by mohol využiť. V prípade ak má daňovník rodinu s viacerými deťmi, je jeho daňová povinnosť o niečo nižšia ale v porovnaní s inými krajinami V4 je možné považovať nastavené podmienky za pomerne „kruté“ ku svojim obyvateľom.

DISKUSIA

V diplomovej práci sledujeme mikroekonomický ukazovateľ daňový klin prostredníctvom ktorého sme ilustrovali dopad daňovo-odvodového zaťaženia v krajinách Vyšehradskej štvorky. Rovnako majú výrazný vplyv na správanie sa daňových subjektov aj ďalšie mikroekonomické ukazovatele merania daňovo-odvodového zaťaženia, a to hraničná a efektívna daňová sadzba.

Z výsledkov práce nám vyplýva, že daňovo-odvodové zaťaženie najlepšie ilustruje modelový príklad rodiny s deťmi, keďže väčšina štátov favorizuje hlavne daňovníkov s deťmi. Pri zameraní sa na manželské páry s jedným príjmom a deťmi odhaľujeme, že majú v každej zo skúmaných krajín nárok na najväčší počet daňových úľav slúžiacich na redukciiu ich daňovo-odvodového bremena. V každej z krajín V4 odhaľujeme rovnaký trend a to, že pri existencii daňových úľav je efektívna daňová sadzba nižšia ako zákonná.

V Slovenskej republike sa výška efektívnej daňovej sadzby vyjadrujúcej mikroekonomický dopad zdanenia práce nachádza na negatívnych 1,67 %. Analýzou mikroekonomického dopadu zdanenia práce dospievame k názoru, že slovenský daňový systém značne zvýhodňuje rodiny s deťmi. Je možné ho označiť za solidárny, či sociálny prevažne voči rodinám. Pre bezdetného jednotlivca je najvýraznejším sociálnym prvkom nezdaniteľná časť základu dane, pričom za jej sociálnosť sa považuje možnosť odpočítania jej výšky od hrubej mzdy. OECD ale odporúča znížiť počet odpočítateľných položiek a nahradiť ich daňovými kreditmi, čo by sa dotklo aj spomínanej NČZD. Za pozitívum daňových bonusov označuje ich zameranie sa na konkrétny typ daňovníkov v určitej životnej situácii, čím sa prejavuje ich sociálny aspekt. Ako príklad môže slúžiť NČZD na daňovníka a daňový bonus na dieťa. Kým nárok na redukciiu daňovej povinnosti o spomínanú nezdaniteľnú časť základu dane má každý daňovník, daňový bonus je zameraný len na konkrétnu skupinu daňovníkov a to rodičov s dieťaťom, resp. deťmi.

Efektívna sadzba dane v Českej republike pre konkrétne určený modelový subjekt dosahuje výšku 0,90 % pod nulou. V prípade uplatňovania daňových zliav má rezident Českej republiky nárok na odpočet najväčšieho počtu daňových bonusov oproti nezdaniteľným častiam základu dane, ktoré stále prevládajú napríklad v Slovenskej

republike ale aj v Poľsku. Najpodstatnejšie zastúpenie na znižovanie daňovej povinnosti má daňový bonus na dve deti. Rovnako veľké zastúpenie majú daňové kredity na daňovníka a na manželku, ktoré sa v skúmanom roku uplatňovali v rovnakej výške. Pri porovnaní výsledného mikroekonomického dopadu zdanenia práce je jasné, že uplatňovaný daňový systém výrazne podporuje rodiny s deťmi a to uplatňovaním mnohých ďalších bonusov a dodatočných zvýhodnení, na ktoré majú nárok len rodiny, teda manželia a rodičia detí.

V Českej republike môžeme očakávať v nasledujúcom období značnú zmenu vo výške daňovo-odvodového zaťaženia, nakoľko dochádza k výraznej reforme výpočtu základu dane. V budúcnosti teda bude možné pridať na zoznam daňových úľav aj zníženie o výšku odvodovej povinnosti znižujúcej hrubú mzdu daňovníkov.

Najnižšiu efektívnu daňovú sadzbu sme identifikovali v Poľsku. V nami skúmanej situácii má najsignifikantnejší vplyv na zníženie daňovo-odvodového zaťaženia práce výška nákladov na modernizáciu. Z pohľadu analyzovaných krajín mal vybraný modelový subjekt nárok na najväčší počet odpočítateľných položiek. Výsledná hodnota efektívnej daňovej sadzby v Poľsku tak dosiahla záporné 4,71 %. V podmienkach Poľska majú daňovníci nárok na zníženie svojho daňovo-odvodového bremena o veľký počet daňových zvýhodnení, no väčšinu z uvedených zliav stále tvoria nezdaniteľné časti základu dane, ktoré OECD odporúča nahradiť daňovými kreditmi. Pozitívom v prípade zdanenia práce poľských daňovníkov je nízke celkové daňové a odvodové zaťaženie. V Poľsku určuje OECD jeho výšku na 36,3 %, kým v ostatných krajinách V4 sa pohybuje v rozmedzí od 43,6 % v Maďarsku do 48,5 % v Česku.

Po zohľadnení reformy vstupujúcej do daňového systému v roku 2021 považujeme za zaujímavé sledovať dopad implementovaných zmien na daňovo-odvodové zaťaženie nakoľko dochádza k prevratu nie len jednej oblasti celkovej daňovej štruktúry.

Naopak najvyššiu efektívnu daňovú sadzbu (5,09 %) sledujeme v Maďarsku. Modelový subjekt, otec dvoch detí a s manželkou bez príjmu, má v danej krajine nárok na zníženie svojho daňového bremena o jediné daňové úľavu a to daňový bonus na dieťa. Pozitívom ale je, že na pomery krajín V4, poskytuje Maďarsko pomere vysoké hodnoty daňových bonusov na deti. Jedine v Maďarsku neuplatňujú žiadne zvýhodnenie pre manželov okrem príspevku pre novomanželov, ktoré je ale prísne časovo obmedzené

a okrem iného je obmedzené jedine na prvý manželský zväzok. Do budúcnosti však predstavuje možnosť dodatočného zníženia daňovo-odvodového zaťaženia zavedenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka.

Sumárne teda môžeme z výsledkov našej diplomovej práce zhodnotiť, že v prípade Českej republiky ale aj Poľska, ktoré majú naviac foriem daňových zvýhodnení môžeme sledovať výrazne pozitívny dopad na správanie sa daňových subjektov. Množstvo uplatňovaných odpočítateľných položiek a daňových kreditov, ktoré sa v prevažnej miere zameriavajú na nízkopríjmových daňovníkov a ich existencia „kvázi“ motivuje spomínanú kategóriu daňových subjektov k tomu aby sa zamestnali a neboli odkázaný na pomoc štátu.

V každom zo skúmaných členských štátov sledujeme rovnaký trend motivovania svojich daňovníkov k založeniu rodiny zavedením daňových bonusov na deti. Štáty tak prejavujú snahu o zvýšenie svojej demografickej krivky, ktorá v posledných rokoch postupne klesá. Ako bolo spomenuté v Maďarsku napríklad zrušili za účelom zvýšenia pôrodnosti celkové daňové zaťaženie pre matky so štyrmi alebo viacerými deťmi.

Je potrebné poznamenať, že vypočítané hodnoty mikroekonomických indikátorov a daňovo-odvodové zaťaženie sú dosahované na základe podmienok stanovených v zadaniach jednotlivých modelových situácií. V prípade zmeny niektorého z faktorov, ako napríklad počet detí, výška hypotekárneho úveru v prípade Slovenskej republiky, výška daňového bonusu na dieťa a pod. je možné očakávať zmenu vo vypočítaných ukazovateľoch.

ZÁVER

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce je porovnať daňovo-odvodové zaťaženie v krajinách OECD s dôrazom na krajiny V4. Poukázať na pozitívne ale aj negatívne dopady zdanenia práce na základe ich vplyvu na správanie sa daňových subjektov. Pre naplnenie takto zvoleného hlavného cieľa sme špecifikovali aj parciálne ciele.

Naplnením hlavného cieľa sme dospeli k záverom, že najnižšie daňovo-odvodové zaťaženie z krajín OECD v roku 2020, merané pomocou mikroekonomického indikátora daňového klinu, má jeden z jej najnovších členov a to Kolumbia. Výška daňového, ako aj odvodového zaťaženia je v jej prípade nulová. Na základe posledných dostupných údajov najvyššie daňovo-odvodové bremeno merané prostredníctvom daňového klinu stanovuje OECD v Belgicku a to na úrovni cez 50 %.

Tretí čiastkový cieľ práce bol zameraný na odporúčania v oblasti daňovej politiky „z dielne“ OECD. Za najvýznamnejšie z uvedených odporúčaní považujeme kladenie dôrazu na zníženie daňovo-odvodového bremena nízkopříjmových subjektov. Okrem Slovenskej republiky uvedené odporúčania rešpektovali všetky krajiny V4. V Českej republike v roku 2021 znížili daňový základ, čím v podstate znížili výslednú daňovú povinnosť. Zaviedli aj solidárne zvýšenie dane z príjmu fyzických osôb. V Poľsku očakávajú zníženie daňovo-odvodového bremena pre nízkopříjmových daňovníkov implementovaním novej daňovej reformy. Maďarsko vo svojej snahe o zlepšenie situácie svojich nízkopříjmových daňovníkov zase postupne znižuje odvodovú povinnosť, ktorá klesla postupne zo 17,5 % na 15,5 % a klesá naďalej na 13,5 %.

V troch zo štyroch členských krajín V4 môžeme do budúcnosti očakávať zmeny vo výške hodnôt mikroekonomických indikátorov zdanenia práce v dôsledku realizácie reforiem v oblasti daňovo-odvodového zaťaženia.

Sledovanie mikroekonomického dopadu zdanenia v krajinách OECD s dôrazom na krajiny Vyšehradskej štvorky nás doviedlo v prípade modelovej situácie rodiny s deťmi k nasledujúcim zisteniam. Najnižší dopad zdanenia práce sme zistili v Poľsku. Hodnota daňového klinu (13,05 %) sa nachádza hlboko pod priemerom krajín OECD (24,40 %) a krajín V4 (24,86 %). V ostatných krajinách V4 sa sledované hodnoty nachádzali nad

priemerom krajín OECD a V4. Výška daňového klinu bola v Slovenskej republike 35,95 %, v Českej republike 30,43 % a v Maďarsku 29,66 %.

Analýzou daňovo-odvodového zaťaženia práce jednotlivca sme dospeli k názoru, že v porovnaní s rodinou, má tento typ daňovníka nárok na podstatne nižší počet odpočítateľných položiek a daňových bonusov. Výškou nami zisteného daňového klinu sa najviac k priemeru krajín OECD pre jednotlivca (34,60 %) približuje hodnota daňového klinu v Poľsku (33,18 %), ktoré má zároveň najnižšiu hodnotu daňového klinu pre tento typ daňovníka. Nami zistené hodnoty daňového klinu v Slovenskej republike (41,73 %), v Českej republike (43,66 %) a v Maďarsku (43,01 %) prekračujú hodnoty priemeru krajín V4 (40,88 %). Najvyššia hodnota daňového klinu bola zistená v Českej republike.

Porovnaním hodnôt daňového klinu, ktoré sme zistili v modelových situáciách s hodnotami daňového klinu uverejnenými OECD pre rok 2020 sme v jednotlivých prípadoch zistili určité rozdiely. OECD vo svojich výpočtoch vychádzala z hrubých odhadov výšky priemernej mzdy jednotlivých posudzovaných krajín. My sme pre výpočet použili údaje o priemerných mzdách v jednotlivých krajinách uvádzaných Štatistickými úradmi krajín V4. Ďalšie rozdiely spočívali v uplatňovaní rôznych odpočítateľných položiek a daňových kreditov (napr. „škôlkovné“ alebo daňové zvýhodnenie zdravotne postihnutých daňovníkov). Určitú odchýlku spôsobujú aj kurzové rozdiely zapríčinené prepočítaním jednotlivých mien na eurá.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. VÝŠKRABKA, Milan – Antalicová, Jana. *Daňový report Slovenskej republiky 2018* [elektronický zdroj]. Inštitút finančnej politiky, 2018. s. 6. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19959/52/Danovy_report_2018_final.pdf
2. MARČANOVÁ, M., ÓDOR, L.: *Efektívne agregátne daňové zaťaženie v SR. Výskumná štúdia 4/2008*. [elektronický zdroj]. Bratislava: NBS, 2008. č. 4 Str. 6. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK/08_kol2.pdf>
3. SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo – daňová teória a politika I.*, Bratislava: Iura Edition, 2011. 193 s. ISBN 978-80-8078-407-2.
4. SIVÁK, Rudolf a kol. *Financie*, Bratislava : Wolters Kluwer, 2015. 339-345 s. ISBN 978-80-8168-232-2
5. PAKŠIOVÁ, Renáta. *Zákonné poistné odvody do Sociálnej poisťovne od 1. júla 2021*. Účtovný TIP: newsletter otázok, odpovedí a účtovných aktualít. Bratislava: Verlag Dashöfer, 18 (7), s. 3. ISSN 1336-5207.
6. DOBŠOVIČ, Dušan. *Odvody poistného bez chýb, pokút a penále od 1.1.2021*, Žilina: Poradca, 2020. s. 1, ISBN 978-80-8162-156-7.
7. *Federal Insurance Contribution Act* [elektronický zdroj]. Dostupné na: <<https://www.investopedia.com/terms/f/fica.asp>>
8. *ACC- Helping to meet the costs of personal injury* [elektronický zdroj]. Dostupné na: <<https://www.newzealandnow.govt.nz/resources/acc-helping-to-meet-the-costs-of-personal-injury>>
9. ZUBALOVÁ, Alena a kol. *Daňové teórie a ich využitie v praxi: daňová teória a politika II*. 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 30-31. ISBN 978-80-8078-487-4
10. LÉNÁRTOVÁ, Gizela. *Daňové systémy*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2015. s. 268. ISBN 978-80-225-4029-2.
11. VASSOVÁ, Adriana. *Faktory ovplyvňujúce mieru daňového zaťaženia daňou z príjmu fyzických osôb: dizertačná práca*. Bratislava, 2013, s. 21. Národohospodárska fakulta EU. Školiteľ: Alena Zubalová
12. REMETA, Ján – GÁBIK, Rastislav – ALEXOVÁ, Martina. *Daňový report Slovenskej republiky 2015* [elektronický zdroj]. Inštitút finančnej politiky, 2015. s.

67. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19976/25/EA33_Danovy_report_2015.pdf
13. REMETA, Ján. *Interakcia daňového systému a ekonomický rast: dizertačná práca*. Bratislava, 2018. s. 14-15. Národohospodárska fakulta EU. Školiteľ: Alena Zubaľová
14. OECD *Tax Policy Reforms* [online] 2017. Dostupné na: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-policy-reforms-2017_9789264279919-en#page48
15. Taxing Wages 2021 [online]. 2020. Dostupné na: < <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/83a87978-en/index.html?itemId=/content/publication/83a87978-en>>
16. Zákon č. 595/2003. Z. z. o dani z príjmov
17. Finančné riaditeľstvo SR. *Nárok na daňový bonus* [online]. Dostupné na: <[Nárok na daňový bonus \(financnasprava.sk\)](https://www.financnasprava.sk/)>
18. Finančné riaditeľstvo SR. *Podmienky na uplatnenie daňového bonusu na zaplatené úroky* [online]. Dostupné na: <<https://podpora.financnasprava.sk/797363-Podmienky-na-uplatnenie-da%C5%88ov%C3%A9ho-bonusu-na-zaplaten%C3%A9-%C3%BAroky>>
19. ČERNEGOVÁ, Anna. *Odvody zamestnanca a zamestnávateľa od 1.1.2022*. [online]. 2021. Dostupné na: <<https://www.podnikajte.sk/socialne-a-zdravotne-odvody/odvody-zamestnanca-zamestnavateľa-od-1-1-2022>>
20. KRÁKOROVÁ, Iva – NOVÁKOVÁ, Lenka – MARHEFKOVÁ, Mária. *Jaké daňové novinky čakajú zamestnavatele a zamestnanci v roce 2021?* [online]. 2021. Dostupné na: <https://danovky.cz/cs/jake-danove-novinky-cekaji-zamestnavatele-a-zamestnanci-v-roce-2021>
21. Zákon č. 586/1992 Sb. o daních z príjmov
22. KUČEROVÁ, Dagmar. *Nezdaniteľné časti základu daně v roce 2021 a 2022*. [online]. 2022. Dostupné na: <https://www.podnikatel.cz/clanky/nezdanitelne-casti-zakladu-dane-v-roce-2021-a-2022/>
23. GOLA, Peter. *Kdy a jak využijete základní slevu na poplatníka?* [online]. Dostupné na: <https://www.finance.cz/494751-zakladni-danova-sleva/>
24. Sleva na manželku/manžela [online]. Dostupné na: <<https://www.podnikatel.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/sleva-na-manzelku-manzela/>>

25. STANLEY, Renáta. *Komparácia podmienok uplatňovania daňového bonusu na deti v susedných krajinách V4 a v Rakúsku*. Ekonomika a informatika: vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2021 19 (2), 98-107. ISSN 1339-987X.
26. SKUZA, Anna. *Tax reform in Poland – Summary of the changes affecting individuals entering into force from 2022* [online]. 2021. Dostupné na: <https://www.mondaq.com/income-tax/1133358/tax-reform-in-poland-summary-of-the-changes-affecting-individuals-entering-into-force-from-2022>
27. KRÓL, Arthur – MYCK, Michal – TRNCINSKI, Kajetan. *Euromod Country report: Poland (PL) 2018-2021*. [online]. 2021. s. 49 Dostupné na: <<https://euromod-web.jrc.ec.europa.eu/resources/country-reports/latest>>
28. *Individual Deductions in Poland* [online]. 2021 Dostupné na: <<https://taxsummaries.pwc.com/poland/individual/deductions>>
29. *Tax guideline for Poland 2021*. [online]. 2021 Dostupné na: <https://accace.com/tax-guideline-for-poland/>
30. *1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról* [online]. Dostupné na: <<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>>
31. *Individual Deductions in Hungary*. [online]. 2021. Dostupné na: <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/deductions>
32. *Individual Other taxes in Hungary*. [online]. 2022. Dostupné na: <https://taxsummaries.pwc.com/hungary/individual/other-taxes>
33. European Commission. *Your social security rights in Hungary*. [online]. 2013. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Hungary_en.pdf>
34. The OECD tax-benefit model for Hungary [online]. 2020. Dostupné na: <<https://www.oecd.org/els/soc/TaxBEN-Hungary-2020.pdf>>
35. Központi Statisztikai Hivatal. *Gyorstájékoztató* [online]. 2021. Dostupné na: <<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker2012.html>>